



Priitta Karppinen

## **HAETAAN PÄTEVÄÄ KIRJASTOAMMATTILAISTA**

Selvitys kirjastojen työpaikkailmoituksista

## **HAETAAN PÄTEVÄÄ KIRJASTOAMMATTILAISTA**

Selvitys kirjastojen työpaikkailmoituksista

Priitta Karppinen  
Opinnäytetyö  
Syksy 2012  
Kirjasto- ja tietopalvelun  
koulutusohjelma  
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

## TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu  
Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

---

Tekijä: Priitta Karppinen

Opinnäytetyön nimi: Haetaan pätevää kirjastoammattilaista: Selvitys kirjastojen työpaikkailmoituksista

Työn ohjaaja: Pirjo Tuomi

Työn valmistumislukukausi ja –vuosi: Syksy 2012      Sivumäärä: 61 + 7  
liitesivua

---

Opinnäytetyön taustalla on kirjastoalalla käyty keskustelu kirjastotyöntekijöiden työnkuvan muutoksesta. Opinnäytetyössä oli tarkoitus selvittää, millaisia taitoja ja henkilökohtaisia ominaisuuksia työnantajat nostavat esiin ilmoituksissa. Lisäksi haluttiin selvittää, millaisia pätevyysvaatimuksia hakijoille määritellään.

Tietoperustassa hyödynnettiin julkaisuja kirjastojen ja työnkuvan muutoksesta ja samanlaisia kirjastotyön muuttumista selvittäneitä tutkimuksia. Alussa selvennetään Suomen kirjastolaitosta, sitten kirjastoalan koulutusta, sekä rekrytointia ja hyvän rekrytointi-ilmoituksen rakennetta. Aineistona työssä käytettiin Työ- ja elinkeinotoimiston sivuilta ja Kirjastot.fi-sivuston Ammattiportaalista kerättyjä ilmoituksia. Tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullisen tutkimuksen ja sisällönanalyysin keinoja.

Käsiteltäväksi kertyi 99 ilmoitusta. Yleisten kirjastojen ilmoituksia oli 67 kappaletta, tieteellisten kirjastojen ilmoituksia 21, muiden kirjastojen ilmoituksia 11 kappaletta. Ilmoituksista ilmeni, että hakijoiden toivotaan yhä hallitsevan kirjastoalan ydintehtäviä, mutta uusi teknologia vaatii joustavuutta ja halukkuutta uuden oppimiseen.

Kirjastoissa tiedostetaan, millaisia ihmisiä tarvitaan pärjäämään kirjastotyössä ja vaihtelevissa tehtävissä. Työntekijöiden tulee kyetä vastaamaan asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin, olla sosiaalinen, hallita uudet järjestelmät, ja osata toimia muuttuvassa toimintaympäristössä.

Jatkossa voisi tehdä vastaavanlaisen selvityksen esimerkiksi tietynä vuodenaikana. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää eri oppilaitoksissa, jotta alan koulutusta voidaan suunnata paremmin työelämän tarpeita varten.

---

Asiasanat: kirjastotyö, työnkuva, rekrytointi, kirjastonhoitajat, työpaikkailmoitukset

## ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences  
Library and Information Sciences

---

Author(s): Priitta Karppinen

Title of thesis: Wanted: A qualified library professional: A report on the job-advertisements of libraries

Supervisor(s): Pirjo Tuomi

Term and year when the thesis was submitted: Fall 2012

Number of

pages: 61+7

---

The aim of the thesis was to find out what kind of qualifications and skills employers expect from the job-applicants. The subject is relevant to the discussion that has been going on about the change of work in libraries in today's world.

The theoretical background is built on articles discussing the change in the work and other similar reports. It also consists of the different types of libraries in Finland, work done in the libraries, the educational background and also the recruiting process and how to put up a good and informative job advertisement. The materials used in the thesis were job advertisements collected from the sites mol.fi and Kirjastot.fi/Ammattikalenteri in January-March 2012. The advertisements were analyzed by using method analysis.

The main results are the following: the basic job is still the same but the new technologies have brought up the need to be able to use different kinds of electronic databases and have ITC-skills in general. Employees need to be adaptable. Interest in learning new things is important.

Further studies could include collecting and analyzing job advertisements during different periods of time, for a whole year or in different seasons. The practical use of this thesis is for schools to further adapt their curriculums to match the demands of the future employers and work environments.

---

Subjects: recruiting, librarians, job advertisements

## SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ .....	3
ABSTRACT .....	4
1 JOHDANTO.....	7
2 SUOMEN KIRJASTOVERKOSTO .....	9
2.1 Yleiset kirjastot.....	10
2.2 Yliopistokirjastot ja erikoiskirjastot .....	12
2.3 Koulukirjastot .....	13
3 KIRJASTOTYÖ .....	15
3.1 Kunnankirjastot .....	15
3.2 Akateemiset kirjastot.....	17
3.3 Oppilaitoskirjastot .....	18
3.4 Kirjastotyön vaatimukset .....	19
4 KIRJASTOALAN KOULUTUS .....	23
4.1 Pätevyysvaatimukset .....	23
4.2 Kirjastokoulutus Suomessa.....	24
4.3 Informaatiotutkimuksen opinnot.....	25
4.4 Ammattikorkeakoulut .....	27
4.5 Toisen asteen koulutus.....	28
4.7 Täydennyskoulutus .....	30
4.7 Työllistyminen ja palkkaus .....	31
5 REKRYTOINTI .....	33
5.1 Rekrytointiprosessi .....	33
5.2 Ilmoituksen sisältö .....	34
6 HAETAAN PÄTEVÄÄ KIRJASTOAMMATTILAISTA .....	36

6. 1 Tutkimusmenetelmä.....	36
6.2 Työpaikkailmoitukset.....	37
7 TYÖPAIKKAILMOITUSTEN SISÄLLÖNANALYYSI .....	39
7.1 Yleisimmät mainitut taidot .....	39
7.2 Yleisten ja tieteellisten kirjastojen työpaikkailmoitukset .....	40
7.3 Muiden kirjastojen ilmoitukset .....	43
7.3 Pätevyysvaatimukset .....	44
8 JOHTOPÄÄTÖKSET .....	45
9 POHDINTA.....	50
LÄHTEET .....	55
LIITTEET.....	60

# 1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, millaisia taitoja ja henkilökohtaisia ominaisuuksia kirjastojen jättämissä työpaikkailmoituksissa vaaditaan mahdolliselta työnhakijalta. Ominaisuudet määrittelen tekijöiksi tai luonteenpiirteiksi, jotka auttavat selviytymään työtehtävistä. Taidot ovat kykyjä, jotka henkilö on omaksunut joko koulutuksen tai työssä käynnin myötä ja muuten alalla toimiessaan. Aiheen taustalla on kirjastopiireissä käyty keskustelu kirjastoalan ja kirjastotyön muutoksesta. Teknologia on tuonut muutoksia kirjastotyölle, kävijäkunta vaatii palveluiden olevan tasokkaita, ja toisaalta kirjastojen omat paineet pärjätä nykymaailmassa. Arvelin muutosten näkyvän siis myös kirjastoalan työpaikkailmoituksissa.

Toinen asia, jota selvitän, ovat ilmoituksissa mainitut pätevyysvaatimukset hakijoille. Yleisten kirjastojen pätevyysvaatimuksia muutettiin kirjastoasetukseen vastikään niin, että kolmasosalla työntekijöistä on kuuden vuoden sisällä oltava korkeakoulututkinto. Kirjastoalalla tulevina vuosina tapahtuva eläköityminen vapauttaa paikkoja hakuun, joten on mielenkiintoista nähdä, mitä pätevyyden tasoa kirjastossa toivotaan verrattuna ilmoitettavaan työnimikkeeseen. Kirjastoala tarvitsee päteviä henkilöitä vastaamaan tulevaisuuden haasteisiin, jotta asiakaskunta saa ansaitsemansa laadukkaat palvelut.

Tutkimuskysymykseni ovat:

Millaisia ominaisuuksia ja taitoja odotetaan työpaikkailmoitusten perusteella?

Millaisia pätevyysvaatimuksia ilmoituksissa mainitaan?

Suomen kirjastoverkosto on laaja, joten kirjastoalalle valmistuneella on tarjolla vaihtelevia työpaikkoja. Yleiset kirjastot työllistävät suurimman osan kirjastoväestä, mutta sen lisäksi kirjastonhoitajaksi voi työllistyä esimerkiksi tieteellisiin kirjastoihin, erikoiskirjastoihin, museoihin tai arkistoihin. Kirjastoalalle voi myös kouluttautua useaa kautta, ja opintojen aikana tehdyt kurssivalinnat johdattavat ihmiset hyvin erikoistuneesti alan ammattilaisiksi.

Korkeakoulutasoista koulutusta järjestetään yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Myös ammattiopistoista ja työssä oppimisen kautta valmistuu kirjastoihin työntekijöitä. Koulutukset painottavat kirjastoalan ydinasioiden lisäksi työn eri puolia, mikä takaa sen, että kouluistamme valmistuu monipuolisesti väkeä vastaamaan alan erilaisiin vaatimuksiin.

Kansainvälisesti on tehty samanlaisia selvityksiä kirjastojen jättämien ilmoitusten pohjalta. Tuloksissa nousevat esille esimerkiksi sosiaaliset taidot, tietotekniset taidot ja muuntautumiskyky. Näiden tutkimusten kokoamia taitoja ja ominaisuuksia heijastan ja etsin omassa työssäni.

Työtä pohjustetaan kertomalla Suomen kirjastoverkostosta, erilaisista kirjastotyypeistä ja kirjastoammattilaisten työnkuvista niissä. Erilaiset näkemykset kirjastoalan työnkuvan muutoksista ja vaatimuksista tuodaan esille. Kirjastoverkoston lisäksi käsitelen alan koulutusta, palkkausta ja työllistymistä. Kerron myös rekrytointiprosessista ja hyvän työpaikkailmoituksen laatimisesta.

Opinnäytetyöni on laadullinen. Hyödynnän tietojen keräämisessä ja ryhmittelyssä sisällönkanalyysin menetelmiä. Kerään ilmoituksista eri ominaisuuksia ja ryhmittelen niitä itse laatimieni luokitusten pohjalta. Asetan ominaisuudet suuruusjärjestykseen esiintymistiheyden perusteella. Aineistonani selvityksen tekemisessä käytän kirjastojen jättämiä ilmoituksia avoimista työpaikoista. Ilmoitukset poimin Kirjastot.fi-portaalin Ammattikalenterista<sup>1</sup> sekä Työvoimatoimiston nettisivuilta<sup>2</sup>. Ilmoituksista nostetut taidot ja ominaisuudet ovat opinnäytetyön lopussa luokiteltuina kirjastotyypeittäin (Liite 1).

Tietoa vaadittavista taidoista ja ominaisuuksista voi hyödyntää esimerkiksi suunniteltaessa ja kehittäessä alan koulutusta. Myös alan opiskelijoita tai jo alalla olevia voi kiinnostaa tietää, millaisia odotuksia työnantajalla on työntekijöidensä suhteen.

---

<sup>1</sup> <http://www.kirjastot.fi/ammattikalenteri/>

<sup>2</sup> <http://www.mol.fi/>



## 2 SUOMEN KIRJASTOVERKOSTO

Luku käsittelee Suomen kirjastoverkostoa. Ensin esitellään yleisiä kirjastoja ja niissä tehtävää työtä, sitten akateemisia kirjastoja ja erikoiskirjastoja. Näiden jälkeen kerrotaan oppilaitoskirjastoista ja lopuksi vaatimuksista kirjastotyössä pärjäämiseen.

Suomen kirjastoverkosto koostuu yleisistä, eli kunnallisista kirjastoista, tieteellisistä kirjastoista eli yliopiston ja ammattikorkeakoulujen kirjastoista, erikoiskirjastoista ja koulujen ja muiden oppilaitosten oppilaitoskirjastoista. Kaikki yliopistot ja yleiset kirjastot myös ovat avoimia kaikille ihmisille. Yleisten kirjaston palveluja täydentävät Yleisten Kirjastojen Keskuskirjasto ja maakuntakirjastot. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a, Hakupäivä 3.3.2012.) Suomen kirjastot toimivat vuorovaikutteisesti verkostona, joka tekee yhteistyötä laadukkaiden ja toimivien palvelujen takaamiseksi kaikille suomalaisille.

Kirjastoasioita koordinoi Opetus- ja kulttuuriministeriön kirjasto-, arkisto ja museohallinnon ryhmä. Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osaston kulttuuriyksikkö on vastuussa yleisistä kirjastoista ja Näkövammaisten kirjastosta. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto vastaa Kansalliskirjastosta, Varastokirjastosta, yliopistokirjastoista ja ammattikorkeakoulukirjastoista. Muista koulujen ja oppilaitosten kirjastoista vastaa Opetushallitus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a, Hakupäivä 3.3.2012.)

Suomen kirjastot tekevät myös paljon yhteistyötä kansainvälisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö kohdistaaakin kansainväliseen toimintaan rahoitusta edistääkseen kirjastojen vuorovaikutusta ja tehdäkseen suomalaista kirjastolaitosta tunnetuksi maailmalla. Esimerkiksi pohjoismaiden kirjastoalan ihmiset vaihtavat kuulumisia vuosittain ja keskustelevat pohjoismaisesta

kirjastojen kehittämisestä ja vireillä olevista yhteisistä hankkeista. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012f, Hakupäivä 2.6.2012).

## **2.1 Yleiset kirjastot**

Vuonna 2011 Suomessa oli 308 pääkirjastoa, 486 sivukirjastoa ja 42 laitoskirjastoa. Kirjastoautoja oli 153, kirjastoveneitä yksi. Kunnankirjastoista 18 toimii myös maakuntakirjastona. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, Hakupäivä 15.5.2012.) Yleisten kirjastojen keskuskirjastona sekä Monikielisenä kirjastona toimii Helsingin keskuskirjasto.

Yleiset kirjastot työllistävät 4755,66 henkilötyövuotta. Kirjastojen palkkaamia tästä on 88,68 % eli 4217,12 henkilötyövuotta, joista kirjastoammattilaisten osuus on 2593,38 %. (Hakupäivä 5.3.2012)

Kirjastolaissa määritetään yleisten kirjastojen tavoitteet:

Yleisten kirjastojen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, taiteen ja kirjallisuuden harrastukseen, itsensä kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Myös virtuaalisia ja vuorovaikutteisia verkkopalveluja ja niiden kehittymistä tulee edistää.  
(Kirjastolaki 904/1998 1:2 §.)

Kirjasto- ja tietopalvelun järjestäminen on kunnan tehtävä. Kunta voi järjestää ne kaikki itse tai tehdä yhteistyötä esimerkiksi muiden kuntien kanssa. Asiakkailta täytyy olla käytettävissään asioidensa hoitoa varten uusiutunutta kirjastoaineistoa ja -välineistöä ja pätevää kirjastohenkilöstöä. Kaksikielisissä kunnissa molempien kieliryhmien tarpeet täytyy huomioida. (Kirjastolaki 904/1998 2:3 §.)

Yleisistä kirjastoista 18 toimii myös maakuntakirjastoina. Kirjastoasetuksen säädöksen mukaisesti näiden kirjastojen tulee tukea alueensa kunnankirjastojen tieto- ja kaukopalvelua, kehittää tietopalvelua ja perehdyttää kirjastoalan ihmisiä työn uusiin toimintatapoihin ja kehittämishankkeisiin. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a , Hakupäivä 5.3.2012.)

Yleisten kirjastojen keskuskirjastona toimii Helsingin kaupunginkirjasto. Keskuskirjaston tehtävistä säädetään kirjastoasetuksessa. Se toimii kirjastojen kaukopalvelukeskuksena, edistää yleisten kirjastojen sekä yleisten ja tieteellisten kirjastojen yhteistoimintaa, kehittää apuvälineitä kirjasto- ja tietopalveluiden järjestämisen tueksi, ja suorittaa muita ministeriön antamia tehtäviä. (Kirjastoasetus 1078/1998: 1§.) Helsingin kaupunginkirjasto toimii myös toimii Monikielisenä kirjastona.

Monikielinen kirjasto (entinen Ulkomaalaiskirjasto) on toiminut vuodesta 1995 lähtien Helsingin kaupunginkirjaston yhteydessä. Kaupunginkirjasto saa erityistä valtionavustusta kirjaston ylläpitämiseen. Tarkoituksena on hankkia aineistoa ja tukea kirjastopalveluja kielillä, jotka ovat Suomessa harvinaisia ja joita on Suomessa vähän. Kunnilla on vastuu järjestää yleisiä kirjastopalveluja ulkomaalaisväestölle, mutta taloudellisten resurssien vähyyden takia monikielinen kirjasto hankkii saamillaan varoilla koko maan kirjastoille yhteiskäyttöön harvinaiskielistä materiaalia. Monikielinen kirjasto tukee näin kokoelmallaan kuntien kirjastoja. (Helsingin kaupunginkirjasto 2011, Hakupäivä 2.3.2012.)

Valtion erikoiskirjasto Celia toimii näkemisesteisten kirjastona. Lain säädöksen mukaan se on kaksikielinen kirjasto, jonka tulee tarjota valtakunnallisesti kirjastoaineistoa näkövammaisille ja kaikille lukemisesteisille. Celian tuottaa ääni- ja pistekirjoja, e-kirjoja, yhdistelmäkirjoja, koskettelukirjoja ja kohokuvia. Aineistoa tarjotaan yksityisille henkilöille, kirjastoille ja muille laitoksille. Celia myös valmistaa pyynnöstä oppimateriaaleja eri koulutusasteille. Celia on alansa asiantuntijalaitos. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a, Hakupäivä 5.3.2012.)

Opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuudessa toimiva Varastokirjasto ottaa vastaan tieteellisistä ja yleisistä kirjastoista lähetettyä aineistoa. Keskitetyn varastoinnin tarkoitus on säilyttää aineistoa kaikkien tarvitsijoiden käytössä ja vähentää kirjastojen tilantarvetta (Varastokirjasto 2012, Hakupäivä 16.3.2012.) Kirjasto osallistuu kaukopalvelutoiminnan ja kirjastojen yhteistoiminnan

kehittämiseen ja tehostamiseen (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a, Hakupäivä 3.3.2012).

## **2.2 Yliopistokirjastot ja erikoiskirjastot**

Tieteellisten kirjastojen verkosto koostuu yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kirjastoista sekä erikoiskirjastoista. Helsingin yliopiston yhteydessä toimii lisäksi Kansalliskirjasto, jolla on omat määrätyt tehtävänsä. (Opetus- ja kulttuuriministerio 2012a, Hakupäivä 5.3.2012.)

Suomessa on 19 yliopistokirjastoa, jotka toimivat hallinnollisena yksikköä, ja 140 toimipistettä. Yliopistojen kirjastot ovat yleisiä tutkimuskirjastoja. Niihin on kuitenkin vapaa pääsy kaikilla ihmisillä, myös muilla kuin yliopiston opiskelijoilla ja henkilökunnalla. Yliopistot saavat perusrahoituksen valtiolta, ja päättävät itse miten kehittävät kirjastoja sillä summalla (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012e, Hakupäivä 2.6.2012).

Ammattikorkeakoulukirjastot syntyivät 1990-luvulla. Nykyään niitä on 23 hallinnollista yksikköä ja 138 toimipistettä. Luvan ammattikorkeakoulukirjaston perustamiseen saa, kun ammattikorkeakoululla on tarjota laadukkaat kirjasto- ja tietopalvelut. Ammattikorkeakoulut saavat rahoituksensa valtiolta ja kunnilta. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a, Hakupäivä 5.3.2012.)

Erikoiskirjastoja on eri hallinnonaloilla ja yksityisellä sektorilla. Niitä on myös tutkimuslaitoksissa, tuomioistuimissa, virastoissa ja valtion liikelaitoksissa. Esimerkiksi Tilastokirjasto ja Eduskunnan kirjasto ovat erikoiskirjastoja. Erikoiskirjastoihin kerätään usein oman alan aineistoa, jota ei muissa kirjastoissa ole. (Holappa 2007, 34.) Erikoiskirjastojen rahoituksesta vastaa se organisaatio, jonka alaisuuteen kirjasto kuuluu (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012a, Hakupäivä 5.3.2012).

Kansalliskirjaston toiminnasta säädetään yliopistolaissa: Helsingin yliopiston yhteydessä toimii Kansalliskirjasto, jonka tulee pitää huolta kansallisen

kulttuuriperinnön tallettamisesta, ylläpidosta ja saatavuudesta. Kansalliskirjasto kehittää ja tarjoaa palveluja yliopistojen kirjastoille, yleisille kirjastoille, ammattikorkeakoulukirjastoille ja erikoiskirjastoille. Kansalliskirjaston tulee myös edistää kirjastoalan kotimaista ja kansainvälistä yhteistyötä. (Yliopistolaki 2009/558: 70§.)

Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalvelut on tarkoitettu kaikille kirjastosektoreille. Tarjotuilla palveluilla halutaan edistää tiedonsaantia, kehittää kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointia sekä digitaalisen kirjaston palvelu- ja työympäristöä. Kansalliskirjasto esimerkiksi ylläpitää ja kehittää asiasanastoja, pitää huolta Fennicasta, Suomen kansallisbibliografiasta sekä kehittää kansallista elektronista kirjastoa, FinELibiä. (Kansalliskirjasto 2012, Hakupäivä 18.3.2012.)

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut tarjoavat aineistoa opiskelijoiden, oppilaitosten henkilökunnan ja muiden työntekijöiden sekä kenen tahansa kiinnostuneen käyttöön. Tieteellisen kirjaston perustehtävän voi nähdä olevan sama kuin yliopiston perustehtävä: edistetään vapaata tutkimusta, tieteellistä ja taiteellista sivistystä ja tutkimusten yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Yliopistokirjastot varmistavat tieteen julkisuuden, sillä kirjasto tuo yliopistossa julkaistut dokumentit näkyville saattamalla ne käyttökelpoisiksi. (Saarti 2007, 22.)

Erikoiskirjastot palvelevat kehysorganisaatioidensa työntekijöitä. Erikoiskirjastojen asiakaskunta onkin usein oppilaitoksista jo valmistuneita alojensa asiantuntijoita (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012, Hakupäivä 3.5.2012).

### **2.3 Koulukirjastot**

Perustusopetuslaissa sanotaan, että perusopetuksen yhteydessä oppilaille voidaan järjestää kirjastotoimintaa. Asia on muotoiltu näin myös lukiolaissa ja –asetuksessa. Oppilaitokset siis vastaavat koululaisten kirjasto- ja

tietopalveluista, usein yhteistyössä yleisten kirjastojen kanssa. (Suomen koulukirjastoyhdistys 2008, Hakupäivä 5.3.2012.)

Koulukirjastolla tarkoitetaan koulun oppilaiden, opettajien ja muun henkilökunnan käyttöön tarkoitettua oppi- ja opetusmateriaalin organisoitua kokoelmaa, josta on myös pääsy paikallisiin, alueellisiin, valtakunnallisiin ja maailmanlaajuisiin tietokokoelmiin. Koulun pedagogiset tavoitteet tulee ottaa huomioon, jotta koulukirjasto voidaan järjestää tukemaan oppimista mahdollisimman hyvin. (Frantsi, Kolu & Salminen 2002, 4.)

## 3 KIRJASTOTYÖ

Luvussa esitellään ensin yleisesti näkemyksiä kirjastotyöstä, sitten yleisessä kirjastosta tehtävästä työstä, yliopistokirjastojen henkilöstön työnkuvista, erikoiskirjastojen kirjastotyöstä ja oppilaitoskirjastosta. Lopuksi luvussa käsitellään kirjastotyön vaatimuksia.

Joidenkin näkemysten mukaan kirjastotyö on nykyaikana erityisesti tietotyötä: siihen kuuluu tiedon kokoaminen, tallentaminen, muokkaaminen ja tuottaminen sekä asiakkaiden opastaminen tiedonhaussa (Berndtson 2009, 24.) Toiset, esimerkiksi Kekki, korostavat sisällöntuntemusta ja sen välittämistä sekä asiakkaiden opastamista vaativaan tiedonhakuun. Vastikään Tanskassa tehdyn kirjastostrategian johtopäätöksessä tultiin siihen tulokseen, että kirjastojen tuleekin palvella kansalaisyhteiskuntaa (Haavisto 2011, Hakupäivä 15.03.2011.) Kirjastot ovat nykyään yhteisöllisiä keskuksia, joiden tulee keskittyä e-aineistojen huomioimiseen, kulttuuriseen inspiraatioon ja edistämään kansalaisten oppimista (Thorhauge 2012, Hakupäivä 3.6.2012).

### 3.1 Kunnankirjastot

Työ yleisissä kirjastoissa on monipuolista. Työnkuvaan kuuluu kokoelmatyötä, aineiston luettelointia ja sisällön kuvailua. Lisäksi kunnankirjastoissa tarjotaan asiakaspalvelua, tietopalvelua, kaukopalvelua, käyttäjäkoulutusta ja asiakkaiden yleistä opastamista. Myös omaa henkilöstöä pitää kouluttaa. Kirjastotyöhön myös kuuluu erilaisia it-tehtäviä, hallinto- ja toimistotyötä sekä johtamis- ja hallintotehtäviä. (Berndtson 2009, 35.) Kirjastot ovat monipuolistuneiden työtehtäviensä takia myös nykyään moniammatillisia työyhteisöjä, joissa kirjastonhoitajien ja kirjastovirkailijoiden rinnalla työskentelee tietojärjestelmäasiantuntijoita ja viestinnän ammattilaisia. (Hyvönen 2004, 7.)

Kirjastojen palvelut perustuvat asukkaiden tarpeisiin. Kirjastopalvelujen tulee olla saatavilla sekä kirjastossa että internetissä. Kirjastolakiin kirjattu tavoite

sivistyksellisestä tasa-arvosta taataan kirjastojen peruspalvelujen maksuttomuudella. Vastikään tehdyn selvityksen mukaan kirjasto on edelleen suosittu tiedonhankinnan kanava. Kyselyyn vastanneista 81% oli käynyt kirjastossa vähintään kerran kuluneen vuoden aikana. Kyselyyn tosin valikoitui keskimääräistä enemmän naisia ja korkeakoulutettuja. (Serola & Vakkari 2011, 93.)

Yleisten kirjastojen neuvosto avaa kirjastojen perustehtäviä lisää strategiassaan vuosille 2011-2015. Kirjastosta löytyy luettavaa kaiken ikäisille ihmisille, kirjasto ruokkii mielikuvitusta ja tukee jokaisen henkilökohtaista oppimista. Yleisessä kirjastossa ihminen saa aineksia omaan kehitykseensä. Kansalainen saa kirjastosta perusinformaatiota ja tukea medialukutaidoilleen. Kirjaston avulla ihminen voi tutustua kulttuuriperintöönsä ja erilaisiin tieteen tuloksiin. Kirjasto on erilaisten kulttuurien kohtaamispaikka. Kirjasto tekee yhteistyötä paikallisten yhdistysten ja muiden toimijoiden kanssa. (Yleisten kirjastojen neuvosto 2012, 6.)

Kirjastoissa tärkeitä tehtäviä ovat edelleenkin aineiston tarjoaminen asiakkaille, lainattavaksi tai kirjastossa käytettäväksi (Heinisuo, Koskela & Saine 2004, 13). Siksi kirjastossa tulee olla tarjolla monipuolinen valikoima kaunokirjallisuutta ja tietokirjallisuutta, lehtiä, musiikkia, elokuvia ja muita tallenteita. Painettuja aineistoja ja virtuaaliaineistoja tulisi painottaa yhtä lailla. (sama, 16.) Näiden molempien aineistojen tärkeys ilmenee myös vastikään tehdyssä tutkimuksessa, jossa selvisi että suosituimpia kirjaston käyttömuotoja ovat kirjojen lainaus, lehtien lukeminen, ajanvietto kirjastossa sekä internetissä olevien palvelujen käyttö. (Serola & Vakkari 2011, 100.)

Yhä tärkeämmäksi kirjastontyöntekijöiden tehtäväksi nähdään tiedonhallinta. Tietoa on osattava hakea, ja tiedonhaun neuvontaa täytyy edistää. Tiedon arvottaminen ja tiedonhaun taidot ovat olennaisia, jotta kaikkialla tarjolla olevasta informaatiosta kyetään suodattamaan oikea ja laadukas tieto. (Opetusministeriö 2009, 11.)



Tietopalvelu on yleensä ilmaista yleisissä kirjastoissa. Asiakas voi soittaa puhelimella, lähettää sähköpostia tai tulla asioimaan paikan päälle. Lisäksi yleisissä kirjastoissa osallistutaan Kirjastot.fi:n tarjoamaan Kysy kirjastonhoitajalta- palveluun. (Heinisuo ym. 2004, 33.) Vastaava palvelu on iGS Tietohuoltoasema, joka on Helsingin kaupunginkirjaston ylläpitämä palvelu.

### **3.2 Akateemiset kirjastot**

Jarmo Saarti jakaa yliopistokirjaston perustehtävät logistiikkaan ja palveluihin. Niihin liittyviä toimintoja ovat logistiikka, tietojärjestelmien kehittäminen, tietopalvelu, opettaminen ja opastaminen, julkaisemispalvelut sekä johtaminen. (Saarti 2007, 22–23.)

Olennainen osa työtä on tiedontallennus, tiedonvälitys-, tiedonhallinta- ja lainausjärjestelmien hallitseminen. Kirjastohenkilöstön käyttämät työvälineet ovat muuttuneet, kun käytössä ovat sähköiset tietojärjestelmät, erikoisalojen erikoistietokannat, hakuohjelmat, luettelointisäännöt ja erilaiset tallennusformaatit. Työympäristön ja työmateriaalien muuttuminen sähköisiksi asettaa henkilökunnalle uusia vaatimuksia. Elektronisen aineiston hankinta, luettelointi ja käsittely vaativat erityisosaamista, koska aineiston määrä kasvaa nopeasti. (Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto 2002, Hakupäivä 3.3.2012.)

Tietopalvelustakin on kehittynyt yhä itsenäisempää sähköisten tietojärjestelmien myötä. Toimeksiantoina saadut tiedonhakupyynnöt ovat vähentyneet, mutta kun niitä tulee, ne ovat yhä vaikeampia ja vaativampia. (Saarti 2007, 24.) Tieteellisissä kirjastoissa henkilökunnan täytyy yhä enemmän hallita opetus- ja ohjaustaitoja, koska oppiaineiden koulutusohjelmissa painotetaan yhä enemmän informaatiolukutaitoa. (Yliopistojen ja tutkimusalan henkilöstöliitto 2002, Hakupäivä 3.3.2012.)

Erikoiskirjastoissa asiakaskunta on heterogeenistä ja aineisto tietylle alalle painottunutta. Painotuksen takia erikoiskirjastoissa usein julkaistaan alan

aineistoja, esimerkiksi sanastoja tai bibliografioita. Koska erikoiskirjastot ovat sidoksissa kehysorganisaatioidensa työhön, täytyy kirjastoissa usein järjestää lehtikiertoa, sisällysluettelopalveluja, uutuustiedon seuraamista ja kaukopalvelua yksiköiden työntekijöiden tarpeisiin. (Holappa 2007, 34–35.)

Erikoiskirjastossa työskentelevät henkilöt tekevät usein myös muita kuin kirjastoammatillisia tehtäviä. He toimivat esimerkiksi tiedottajina, kouluttajina ja mikrotukihenkilöinä. (Holappa 2007, 35.)

### **3.3 Oppilaitoskirjastot**

Koulukirjastotyössä tehdään samaa työtä kuin muissakin kirjastoissa, mutta asiakaskuntana ovat oppilaat ja opettajat. Kirjaston toiminta perustuu opetussuunnitelmaan. Lisäksi erilaisia toimijoita kirjaston kehittämisessä on paljon: rehtori, koulukirjastonhoitaja, atk-opettajat, opinto-ohjaaja, vastuuoppilaat, johtokunta, kunnan opetusviranomaiset ja kunnan kirjastoviranomaiset. (Frantsi, Kolu & Salminen 2002, 7-11.) Tarvitaan neuvottelutaitoja, jotta saadaan luotua koko koulun tarpeita edustava koulukirjasto.

Koulukirjastojen asiakaskunta vierailee kirjastossa usein ryhmänä. Aineisto on kohdennettu näille ikäryhmille ja heidän tarpeilleen, siksi se on rajallista eikä tavoittele lainauslukuja. Työtapaa perustellaankin pedagogisesta näkökulmasta, ei palvelunäkökulmasta. (Frantsi ym, 7) Kuitenkin koulukirjaston toiminnan tavoitteeksi määritellään luoda miellyttävä oppimisympäristö, jossa asiakaskunta pääsee ajankohtaisen tiedon lähteille, jossa voidaan opiskella tiedonhallintataitoja ja edistää oppilaiden lukuharrastusta. (sama, 11.)

Frantsi, Kolu ja Salminen kirjoittavat, että johtuen koulukirjaston toiminnan tavoitteista, sen kolme toiminnallista aluetta ovat kokoelman hallinta, tiedonhaku ja lukeminen. Kirjastonhoitaja hallitsee kokoelmaa, eli ottaa kirjoja vastaan, luetteloii ja lainaa niitä ja käsittelee kirjoja työtilassaan. Tiedonhakua edistävät tietokoneet ja pääsy eri tietokantoihin, työskentelypöydät ja ryhmätyötilat

esimerkiksi läksyjen tekoon. Kirjastossa olisi myös oltava houkuttelevaa kirjallisuutta ja alueita, joista löydetään helposti luettavaa itselleen. Kokoelmatyö on siis tärkeää, jotta osataan huomioida koulun ja sen opiskelijoiden tarpeet valitessa ja hankkiessa aineistoa. (2002, 11-12.)

### **3.4 Kirjastotyön vaatimukset**

Vaatimuksilla kirjastotyössä tarkoitan työssä vastaan tulevien ongelmien ratkaisuun edellyttäviä taidoista ja ominaisuuksista. Tanskassa tehtiin vuonna 2010 selvitys siitä, millaisia taitoja tietoyhteiskunnassa työskenteleviltä ihmisiltä tarvitaan. Erityisesti kolme aluetta näissä niin kutsutuissa meta-pätevyyksissä nousi esille. Näitä tarvitaan muiden kykyjen kehittämiseen. Ensiksi täytyy osata oppia kyetä oppimana ja käyttämään oppimaansa itsensä kehittämiseen. Seuraavaksi tulevat tarpeeseen taidot, joiden avulla pystytään vastaamaan ulkopuolisen maailman vaatimuksiin ja näkemyksiin ja yhdistämään ne omiin sisäisiin näkemyksiin siitä, millaisia kirjastotyön olisi oltava. Kolmanneksi kirjastotyöntekijöiden ja asiakkaiden olisi erilaisista lähtökohdistaan ja asenteistaan huolimatta kyettävä keskustelemaan kirjastopalveluista. (Thorhauge 2010, Hakupäivä 3.6.2012.)

Kyselyssä määriteltiin näiden kolmen alueen lisäksi vielä viisi tärkeää taitoa, joita yleisissä kirjastoissa tarvitaan tulevaisuudessa: pedagogiset taidot, kirjaston ja palveluiden markkinointitaidot, informaatioteknologian osaamisen taidot, ammatillinen pätevyys alalle sekä johtajuuden ja hallinnon taidot. (Thorhauge 2010, Hakupäivä 3.6.2012.)

Samantyyppisiä taitoja nostaa esille esimerkiksi Lindberg. Hän kirjoittaa, että vaatimuksia on paljon: kirjastoalan ammattilaisten tulisi olla yleissivistyneitä, luovia, ammatillisesti joustavia, tuntea kirjallisuutta, olla sosiaalisesti taitavia, myös sosiaalisessa mediassa, kyetä tiimityöskentelyyn ja mukautumaan muutoksiin. Täytyisi olla tarpeeksi ulospäinsuuntautunut, koska työnkuvaan kuuluu ihmisten edessä esiintyminen. (Lindberg 2010, Hakupäivä 3.6.2012.)

Muuttuneesta ympäristöstä huolimatta, tai juuri sen takia, kirjastonhoitajalle on tärkeää kyetä mukauttamaan jo olemassa olevia taitoja toimiessaan uusissa ympäristöissä. Gerolimos ja Konsta sanovat, että on virheellistä väittää että digitaalisessa ympäristössä joudutaan muodostamaan aivan uusia taitoja. Haasteet ovat uusia, mutta tärkeintä muutoksen keskellä on kirjastonhoitajien kyky mukauttaa jo olemassa olevia taitoja vastaamaan uutta toimintaympäristöä. (2008, 697.)

Monet tarvittavista taidoista ovat perinteisinä nähtyjä taitoja, eli kykyä analysoida, arvioida ja järjestää tietoa. Ydintaidot, kuten luettelointi, sisällönkuvailu, luokittelu, tiedonhaut, käyttäjäkoulutus ovat hyödyllisiä myös digitaalisen ajan kirjastonhoitajalle. (Sharp 2001, 78–79.) Muuttuvassa ympäristössä täytyy kuitenkin osata joustaa (Ashcroft 2004, 84).

Yleisissä kirjastoissa ei pitäisi enää niinkään palvella asiakkaita kuin opastaa heitä. Työssä joutuu opastamaan asiakasta sekä henkilökohtaisesti tai erilaisia asiakasryhmiä. Uusien toimintamuotojen vaatimusten takia täytyy opastaa asiakkaita uusien toimintamuotojen ja laitteiden käyttöön. Tietopalvelussakin on yhä yleisempää, että tietoa etsitään yhdessä asiakkaan kanssa, voidaanpa jopa kutsua tämä joskus viereen selvittämään ongelmaa yhdessä. (Sallmen 2007, 16.) Toisaalta ihmisille täytyy osata opettaa tiedonhakua, joka tehokkaimmillaan on jotain muuta kuin googlettamista ja sivustolta toiseen pomppimista. Tästä johtuen kirjastoihmisella on tärkeä osata käyttäjäkoulutusta. (Lindberg 2010, Hakupäivä 3.6.2012.)

Sosiaaliset taidot nostetaan tärkeiksi Gerolimosin ja Konstan tekemässä kirjastoilmoitustutkimuksessa, jossa he selvittivät työnantajien odotuksia nykypäivän kirjastotyöntekijöiltä. Sosiaalsiin taitoihin määriteltiin sellaisia asioita kuin ihmissuhdetaidot, tiimityöskentelyn taidot, kommunikaatiotaidot, itsensä markkinoimisen taito, asiakassuuntautuneisuus ja asiakkaiden ymmärtäminen. Tutkijat huomauttavat, että nämä taidot liittyvät kirjastoammattilaisen jokapäiväiseen työhön. Ne myös kehittyvät sitä kautta. (Gerolimos & Konsta 2008, 691.)

Myös Helen Partridge, Victoria Menzies, Julie Lee ja Carrie Munro tekivät selvitystä kirjastonhoitajalle tarpeellisista kyvyistä. He haastattelivat 76 kirjastoalan ihmisistä ja selvittivät, millaiset kyvyt ovat tarpeellisia nykymaailmassa ja erityisesti Kirjasto 2.0-ympäristössä toimivalle ihmiselle. Tässäkin tutkimuksessa ihmissuhde- ja kommunikointitaidot tulivat esille. Kyky kommunikoida ihmisten kanssa niin kirjastossa kuin internetin kautta on tärkeää. (2010, Hakupäivä 13.1.2012.)

Tärkeänä pidetään myös ennakointikykyä, sillä kirjasto kilpailee asiakkaan ajasta muiden kulttuuritarjoajien kanssa. Pitäisi tarjota sitä, mitä asiakkaat kuuntelevat ja katsovat, mikä heitä kiinnostaa, mitä he haluavat. (Sallmén 2007, 19.) Sama asia ilmeni edellä mainitussa Partridgen ja muiden tutkimuksessa. Ennakoinnin ja arvioinnin avulla voidaan mukautua muuttuviin ympäristöihin sekä käyttäjien muuttuviin tarpeisiin. Kirjastoihmisten olisi hyvä olla kekseliäitä uusien trendien ja teknologioiden käyttöönotossa. (2010, Hakupäivä 13.1.2012.)

Digiympäristössä kasvanut yliopistojen tuleva asiakunta vaatii myös kirjastoltaan laadukkaita palveluja. Yliopistojen kirjastojen henkilökunnan tulisi olla huippuosaajia tieteessä ja tutkimuksessa, julkaisemisessa, julkaisuissa ja niiden käytöissä. Työntekijät tarvitsevat hyvät perustiedot alalta sekä jonkin erikoisosaamisen, jota tulee kehittää koko ajan. Erikoisosaamiseen liittyviä tärkeitä ydinosaamisalueita yliopistokirjastoissa tulee olemaan immateriaalioikeus, johtaminen, julkaisuosaaminen, kirjasto-osaaminen, logistiikkaosaaminen, markkinointi ja viestintä, pedagoginen osaaminen, sisältöosaaminen, tieteen ja tieteenalojen osaaminen, tietojärjestelmäosaaminen ja tietopalveluosaaminen. (Saarti 2007, 27.)

Erikoiskirjastoissa eli yrityksissä, julkishallinnossa ja tutkimuslaitoksissa työskentelevät kirjastoammattilaiset tekevät tietotyötä, joko hankinnan, myymisen, jakamisen, analysoimisen, tallentamisen tai käyttämisen kautta. Näiden ammattilaisten tulee tietää oma organisaationsa, sen toimiala ja liiketoiminta. Nämä ovatkin tulevaisuudessa tärkeitä osaamisalueita erikoiskirjastoissa työskenteleville. Yhteistyökykyä ja vuorovaikutustaitoja tarvitaan, kuten myös hyvää paineensitokykyä kiireisen työrytmin takia. Omien

palveluiden myyminen ja tiedotus, markkinointi- ja myyntitaidot ovat tärkeitä.  
(Rekoma & Kainu 2007, 128-130.)

## 4 KIRJASTOALAN KOULUTUS

Luvussa käydään läpi ensin pätevyysvaatimuksia: mitä sanovat kirjastolaki- ja asetus kirjastojen työntekijöiden pätevydestä alalle. Nämä määrittelevät myös koulutusta, jota käsitellään seuraavaksi avaamalla yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja muiden tahojen tarjoamasta opetuksesta. Myös koulutusohjelmien sisällöistä kerrotaan. Seuraavaksi kerrotaan täydennyskoulutuksesta, jota tarvitsevat alalla jo työskentelevät päivittääkseen tietojaan. Lopuksi käsitellään palkkaussta kirjastoalalla.

### 4.1 Pätevyysvaatimukset

Kirjastoissa tulee olla tarpeeksi osaavaa henkilöstöä, jotta kirjastojen toiminta olisi tehokasta. Kansalaisten tiedollisen tasa-arvon toteutuminen edellyttää, että kirjaston työntekijöillä on hyvä perus- ja täydennyskoulutus. (Kekki 2011, 3.)

Kirjastojen työntekijöiden pätevyysvaatimukset on kirjattu kirjastolakiin ja kirjastoasetukseen. Näiden lakien tarkoituksena on taata laadukkaat kirjastopalvelut kirjaston asiakkaille. (Kekki 2011, 4.) Laadukkaat palvelut turvataan palkkaamalla korkeakoulusta valmistunutta ammattihenkilöstöä. (Opetusministeriö 2009, 7). Laeilla ja asetuksilla halutaan myös varmistaa, että työpaikat kirjastoissa eivät vähene, kun kirjastotyöntekijöitä siirtyy eläkkeelle, ja että avautuvia työpaikkoja ei aseteta hakuun alemmalla palkka- tai koulutustasolla (Kekki 2011, 1).

Kirjastolain seitsemännessä luvussa määrätään, että kirjastossa tulee olla riittävä määrä päteviä, alalle koulutautuneita ihmisiä (Kirjastolaki 1998/904: 5§). Tarkemmin pätevyysvaatimukset määritellään kuitenkin kirjastoasetuksessa, johon on kirjattu, että kunnan kirjaston henkilöstöstä 70% tulee olla alalle päteviä. Työntekijöillä täytyy olla joko yliopistotutkinto, ammattikorkeakoulututkinto, ammatillinen perustutkinto tai tieto- ja kirjastopalvelujen ammattitutkinto. Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopintoihin

täytyy sisältyä vähintään 60 opintopisteen laajuiset kirjasto- ja informaatioalan opinnot. Ammatillisessa perustutkinnossa vaaditaan vähintään 35 opintoviikon laajuisia alan opintoja. (Kirjastoasetus 1998/1078: 5§.)

Vuonna 2009 muutettiin kirjastoasetuksen neljättä pykälää. Nykyään kirjaston henkilökunnasta vähintään 45 prosentilla täytyy olla yliopisto- tai ammattikorkeakoulutasoinen koulutus. Lisäksi opintojen laajuus on muutettu molemmille korkeakouluopinnoille opintopisteiksi opintoviikkojen sijaan. Muutokset tulivat voimaan 1. tammikuuta 2010. Kirjastoilla on kuuden vuoden siirtymäaika toteuttaa muutokset. (Kirjastoasetus 1998/1078: 4§, 5§.)

Tieteellisten ja erikoiskirjastojen toiminta ja rekrytointi pohjautuu esimerkiksi lakiin ja asetukseen Näkövammaisten kirjastosta, lakiin ja asetukseen Varastokirjastosta, Yliopistolakiin ja lakiin yliopistolain voimaantulosta. Yliopistojen vapaan tutkimuksen edistämisen ja elinikäisen oppimisen tarkoituksen voi nähdä myös yliopistokirjastojen tavoitteina. (Yliopistolaki 2009/558: 2§.)

## **4.2 Kirjastokoulutus Suomessa**

Suomessa valmistetaan kirjastoalalle pääasiassa yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen kautta. Painottamalla erilaisia asioita opintosuunnitelmissaan ja kursseissaan korkeakoulut mahdollistavat sen, että kirjastojen tarpeet työntekijöiden osalta täyttyvät paremmin. Kirjastot voivat palkata asiantuntevia työntekijöitä täsmällisemmin. Yliopistoissa voidaan hankkia substanssiosaamista sivuopintojen myötä, ammattikorkeakouluissa painotetaan ydinosaamisen lisäksi työelämän tarpeita. (Kekki 2011, 13.)

Valtio ei juurikaan ohjaa koulutusten sisältöjä. Koulutusohjelmat saavat järjestää koulutuksen ja muokata opetuksen sisältöjä aika itsenäisesti. (Kekki 2007, 43.) Mitään yhtenäisiä koulutusalan nimikkeitäkään ei ole, vaan kukin korkeakoulu ja oppilaitos päättää käyttämästään nimikkeestä. Kirjastoasetuksessa käytetään yleisnimikettä kirjasto- ja informaatioala. (Kirjasto- ja tietopalvelualan vinkkaus. Ammatillinen opas kirjastolaisille. 2009, 33.)



Korkeakoulututkinnoiksi lasketaan yliopistossa suoritettut alemmat ja ylemmät korkeakoulututkinnot sekä jatkotutkintoina suoritettut lisensiaatin tutkinnot ja tohtorin tutkinnot. Myös ammattikorkeakoulututkinnot, ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ja ammattikorkeakoulun jatkotutkinnot ovat korkeakoulututkintoja. Ylempiä korkeakoulututkintoja ovat molemmissa korkeakouluissa suoritettut ylemmät tutkinnot ja jatkotutkinnot. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, hakupäivä 15.1.2012.)

### **4.3 Informaatiotutkimuksen opinnot**

Kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusta on järjestetty Suomessa aluksi vain yliopistoissa. Kirjastotiede ja informatiikka-nimikkeen alla alaa on voinut opiskella Tampereen yliopistossa vuodesta 1971 lähtien. Tampereen lisäksi informaatiotutkimuksen opintoja järjestetään nykyään myös Oulun yliopistossa ja Åbo Akademiassa. Informaatiotutkimuksen opintoja voi suorittaa myös avoimessa yliopistossa. (Kekki 2011, 13.)

Yliopistossa kirjastoalalle voi päteväytyä niin pääaineopiskelijana kuin sivuaineopiskelijana. Erilaisilla opintopoluilla saadaan jokaisen opiskelijan opintoihin erilaiset sisällöt. Kirjastoalan ydinasioiden tulee olla hallussa, mutta erityisesti aineopintojen katsotaan päteväyttävän kirjastonhoitajan tehtäviin. Aineopinnoilla syvennetään ja täydennetään perusopinnoista saatuja tietoja. (Aaltonen, Sormunen & Varis 2007, 81-82.) Yliopisto-opiskelu tarjoaa laajan valikoiman erilaisia sivuaineita, joiden avulla voi helpottaa myöhempää ammatillista suuntautumistaan ja hankkia valmiuksia toimia vaihtelevissa tehtävissä. Yliopistosta valmistuneet henkilöt päätyvät kirjastoissa usein vaativiin esimies- ja johtajatehtäviin. (Kekki 2011, 13.)

Tampereen yliopiston informaatiotutkimuksen yksiköllä on vuodesta 2009 lähtien ollut oppiaine nimeltään Informaatiotutkimus ja interaktiivinen media. Uudistuksen aikana informaatiotutkimuksen laitos yhdistettiin hypermedialaboratorion kanssa. Sulautuksella haluttiin vahvistaa informaatio- ja

media-alojen koulutusta. Informaatiotutkimuksen opetuksessa ja tutkimuksessa painotetaan tiedonhakua, tiedonhankintaa sekä tieto- ja asiakirjahallintoa. (Tampereen yliopisto 2012, Hakupäivä 4.3.2012.)

Syksyllä 2012 opetusta tarjotaan uudessa Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median tutkinto-ohjelmassa. Opetuksen painoalueet ovat informaatio- ja mediakäytäntöjen tutkimus, tiedonhaun tutkimus sekä pelitutkimus. Tutkintorakenne on kaksiportainen. Kandidaatin tutkinnon 180 opintopisteen suorittamisen jälkeen jatketaan maisterin tutkintoon, joka on 120 opintopistettä. Yhteensä opinnot kestävät noin 6–7 vuotta. Maisterivaiheessa opiskelija voi valita yleisen opintosuunnan lisäksi joko asiakirjahallinnan, internet- ja pelitutkimuksen tai tietokantojen ja tiedonhaun opintosuunnan. Valmistumisen jälkeen voi työllistyä kirjastoihin, arkistoihin, IT-yrityksiin, tietopalveluun tai tutkimuskeskukseen. (Tampereen yliopisto 2012, Hakupäivä 4.3.2012.)

Oulun yliopistossa tarjottava informaatiotutkimus on läheisesti tekemisissä viestintätieteiden kanssa. Informaatiotutkimuksen opiskelija voi valinnaisten opintojensa kautta suuntautua viestintätieteelliseksi informaatioalan asiantuntijaksi. Informaatiotutkimuksen yhteydessä toimii tiedeviestinnän maisteriohjelma TIEMA yhteistyössä aate- ja oppihistorian kanssa. Oulun Avoimessa yliopistossa on ollut mahdollista käydä alan perusopintoja verkon kautta vuodesta 2007 lähtien. (Oulun yliopisto 2012, Hakupäivä 14.1.2012.)

Åbo Akademi on ainoa yliopisto Suomessa, joka tarjoaa informaatiotutkimuksen opintoja ruotsin kielellä (Åbo Akademi 2012b, Hakupäivä 26.9.2012). Yliopistolla on nykyään myös uusi opintokokonaisuus nimeltään Informaatiojohtaminen. Sen opintokokonaisuudessa keskitytään tiedonhallintaan ja sen strategiseen johtamiseen. Opinnot koostuvat Kauppakorkeakoulun tiedotusopin, kansainvälisen markkinoinnin sekä liikeyrityksen markkinoinnin ja johtamisen aineista. (Åbo Akademi 2012, Hakupäivä 9.9.2011.)

#### 4.4 Ammattikorkeakoulut

Ammattikorkeakoulutasoinen kirjasto-opetus alkoi Suomessa 1990-luvulla. Tutkinnot ovat joko ammattikorkeakoulututkintoja, ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja tai ammattikorkeakoulun jatkotutkintoja. (Kekki 2011, 13-14.) Ammattikorkeakoulusta valmistuneet kirjastoalan tradenomit sijoittuvat yleensä yleisiin kirjastoihin, ammattikorkeakoulukirjastoihin, oppilaitoskirjastoihin ja yrityksiin (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, Hakupäivä 2.3.2012).

Ammattikorkeakoulujen kirjastoalan suosituksen mukainen suoritus aika on kolme ja puoli vuotta, ja tutkinto on laajuudeltaan 210 opintopistettä. Ammattikorkeakoulujen koulutusohjelma on käytännönläheisempi kuin yliopistojen. Tällä pyritään vastaamaan vaativiin työelämän tarpeisiin (Kekki 2011, 13). Ammattikorkeakoulutasoista kirjastoalan koulutusta on Oulussa, Seinäjoella ja Turussa. Myös näissä kouluissa opiskelijalla on kiinnostuksensa mukaisesti mahdollista valita omia taitoja ja kiinnostuksen kohteita syventäviä ja monipuolista kursseja. Turussa aloitettiin lisäksi vuonna 2011 ylempään korkeakoulututkintoon johtava koulutus. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2011, Hakupäivä 2.3..2012.)

Oulun ammattikorkeakoulun kirjastoalan opinnot painottavat kirjastotyössä tarvittavia erityistaitoja. Tällaisia ovat esimerkiksi tiedontallennus ja -haku, kirjallisuuden tuntemus, julkaisutuotanto, asiakaspalvelu ja erityisalut kuten musiikkikirjastotyö ja lasten kirjastotyö. Perusopinnot täydentävät ammattiopinnot. Koulutus korostaa työelämäyhteyksien ylläpitämistä ja kehittämistä muiden alueen kirjastojen ja palvelutoimipisteiden kanssa. (Oulun ammattikorkeakoulu 2012, Hakupäivä 5.3.2012.)

Seinäjoen ammattikorkeakoulussa opiskellessa ydinopintojen lisäksi perehdytään yrittäjyyteen ja projektityöskentelyyn. Viestintä- ja asiakaspalvelutaidot, kiinnostus tietotekniikkaan ja viestintään sekä luovuus ja halu oppia aina uutta ovat tärkeitä ominaisuuksia. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelmasta saa kelpoisuuden yleisten kirjastojen tehtäviin, ja voi päätyä

työskentelemään kirjakauppa- tai kustannusalalle ja yrityksiin. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2012, Hakupäivä 5.3.2012.)

Turun kirjasto- ja tietopalvelualan koulutusohjelman opinnoissa painotetaan asiakaskeskeisyyttä, tiedon tuotannon ja median tuntemusta, tietopalvelun käytännön osaamista, tietotekniikan hallintaa sekä markkinointi-, yhteistyö- ja viestintätaitoja. Muiden koulutusohjelmien ja korkeakoulujen tarjontaa yhdistelemällä voi erikoistua jonkun tietyn alan tietoasiantuntijaksi. Töihin voi päätyä yleisten ja tieteellisten kirjastojen, tutkimuslaitosten ja hallinnon ja yritysten tietopalveluiden lisäksi muihin tietoa hyödyntäviin organisaatioihin ja mediayrityksiin. (Turun ammattikorkeakoulu 2012, Hakupäivä 5.3.2012.)

#### **4.5 Toisen asteen koulutus**

Kirjastoalan toisen asteen koulutus tarjoaa kaksi erilaista tutkintoa. Ensimmäinen on Liiketalouden perustutkinnon tieto- ja kirjastopalveluiden koulutusohjelma, josta valmistutaan merkonomiksi. Toinen on Tieto- ja kirjastopalveluiden perustutkinto.

Tieto- ja kirjastopalveluiden koulutusohjelmasta valmistunut merkonomi työllistyy yleisiin kirjastoihin, erikoiskirjastoihin ja tietopalveluihin. Opintojen laajuus on 120 opintoviikkoa eli 2-3 vuotta. Erilaisia kirjastoalan opintoja tarjoavia ammattiopistoja Suomessa on Haapavedellä, Helsingissä, Keravalla, Oulussa, Porvoossa, Seinäjoella ja Valkeakoskella (sama, 14, 17).

Tieto- ja kirjastopalveluiden ammattitutkinto järjestetään näyttötutkintona. Tutkinnon osaamisalat ovat Yleisten tieto- ja kirjastopalvelujen osaamisala, oppimisympäristöjen tieto- ja kirjastopalvelujen osaamisala sekä Tieteen ja erikoisalojen tieto- ja kirjastopalvelujen osaamisala. Tutkinto on pääsääntöisesti tarkoitettu jo työelämässä oleville kirjastoihmisille, jotka haluavat muodollisen kelpoisuuden tai päivittää tietojaan ja ammattitaitoaan. Tutkintoa suoritettaessa koulutuksen järjestäjän tulee ottaa huomioon koulutautujan tausta ja osaaminen. Näytöt järjestetään tutkinnon suorittajan työpaikalla. (sama, 14.)

#### 4.6 Koulutusalojen sisällöt

Yliopistojen perus- ja aineopinnoissa on paljon yhteistä. Oulussa informaatiotutkimukseen sisältyy pakollisina tieto- ja viestintätekniiikan opinnot (Oulun yliopisto. Informaatiotutkimus. 2012, hakupäivä 9.9.2012). Perusopinnoissa tarjotaan informaatiotutkimusten perusteita, tiedonhankintaa ja hakua, tiedon tuotantoa ja kokoelmia sekä johtamista ja hallintoa. Aineopinnoissa opiskellaan tiedontallennusta ja -hakua, informaatiolukutaitoa ja sosiaalista mediaa sekä tilastotieteitä. Tampereella informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median perus- ja aineopintoihin sisältyy tilastotieteiden, tietotekniikkataitojen, tiedonhakuun ja informaatio- ja medialukutaitoihin liittyviä kursseja (Tampereen yliopisto 2012b, hakupäivä 9.9.2012).

Myös Åbo Akademin perusopintoihin sisältyy peruskurssi informaatiotieteistä. Lisäksi opiskellaan tiedonhakua ja tiedon organisointia. Aineopintojen kurssit liittyvät asiakaspalveluun, sosiaaliseen mediaan, resurssienhallintaan ja kirjastostrategioihin. (Åbo Akademi 2012, 1-2).

Oulun yliopistolla syventävien opintojen kurssit liittyvät tutkimusmenetelmiin, tieteellisen viestinnän tutkimukseen ja informetriikkaan, kirjasto- informaatio-, ja dokumentaatioteoriaan ja filosofiaan. Valittavana on myös muun informaatiotutkimuksen osa-alueelta Terveystietoa ja viestintää. (Oulun yliopisto 2012c, hakupäivä 9.9.2012.)

Tampereella syventävissä opinnoissa käydään tieto- ja asiakirjahallintoa ja tiedonhakua (Tampereen yliopisto 2012c, hakupäivä 26.9.2012). Tiedonhaku sisältöä Åbo Akademiinakin syventämiin opintoihin, ja siellä opiskellaan myös tietojenkäyttämistä ja oman valinnan mukaan muun muassa tiedonkäsittelyä digitaalisessa maailmassa, arkistotieteitä ja Kirjasto 2.0:aa (Åbo Akademi 2012, 2).

Ammattikorkeakoulujen opintotarjontaan sisältyy perus- ja ammattiopintoja. Oulussa perusopintoihin kuuluu muun muassa kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan

perusteita, julkaisu- ja tiedotusalan, kirjaston kokoelmatyötä sekä tietotekniikkaa. Pakollisina opintoihin kuuluu myös äidinkielen, ruotsin ja englannin opintoja. (Oulun ammattikorkeakoulu 2012, Hakupäivä 25.9.2012.)

Seinäjoella perusopintoihin sisältyy kieliopiskelujen lisäksi viestintätaitoja, kulttuurihistoriaa, markkinoinnin- ja yritystoiminnan perusteita ja tutkimusmenetelmiä. Seinäjoella ammattiopintojen kursseihin sisältyy muun muassa kirjallisuuteen liittyvät kurssit, kokoelmatyö, kirjasto- ja tietopalvelutoiminnan perusteet, monikulttuurisuus, kirjastopalvelujen kehittäminen, arviointi, markkinointi ja tuotteistaminen sekä esimiestyö kirjastossa. (Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2012, Hakupäivä 25.9.2012.)

Turun ammattikorkeakoulussa perusopintoihin sisältyy opintokokonaisuuksia, jotka liittyvät oppimistaitoihin, viestintään, englantiin sekä ruotsiin. Ammattiopintoihin sisältyvissä eri kokonaisuuksiin jaetuissa kurssikokonaisuuksissa opetetaan muun muassa tiedonlähteitä ja tiedonhakua, kokoelmatyötä, kirjallisuuden tutkimusta, johtamista, pedagogista osaamista, kirjastojärjestelmiä ja kirjaston viestintää ja markkinointia. (Turun ammattikorkeakoulu 2012, Hakupäivä 5.9.2012)

Ammattikorkeakouluopintoihin ja yliopisto-opintoihin kuuluvat pakollisina harjoittelujaksot. Esimerkiksi Oulun ammattikorkeakoulussa harjoittelut jaetaan yleisharjoitteluun ja ammattiharjoitteluun.

#### **4.7 Täydennyskoulutus**

Täydennyskoulutusta järjestää Opetus- ja kulttuuriministeriö lähi- ja verkko-opetuksena Helsingin kaupunginkirjaston, maakuntakirjastojen, valtion aluehallinnon tai Suomen kirjastoseuran kanssa (Kekki 2011, 14; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012c, Hakupäivä 11.1.2012). Koulutusta järjestetään koulutuspäivinä ja erilaisina seminaareina kirjastohenkilöstön ammattitaidon ylläpitämiseksi (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012c, Hakupäivä 11.1.2012).

Ministeriö myös tukee avustuksin yleisiä kirjastoja, keskuskirjastoja, maakuntakirjastoja ja valtion aluehallinnon järjestämään koulutusta. Myös yksittäisten henkilöiden opintomatkoja ulkomaille tuetaan. Koulutusta on järjestetty ministeriön tuella yksityisissä kirjastoissa koko henkilökunnalle myönnytyksenä sellaisille tapauksille, joissa joku työntekijöistä ei halua lainkaan osallistua täydennyskoulutukseen. (Kekki 2011, 23.)

Täydennyskoulutusta tarvitaan, koska viestintäteknologia kehittyy ja aineistot sekä digitaaliset palvelut monipuolistuvat. Tämä vaikuttaa myös kirjastojen toimintakulttuuriin ja asiakkaiden odotuksiin kirjaston tarjonnasta. Täydennyskouluttautuminen ja henkilöstön osaamisen ja taitojen uusiminen on asiakkaan etu. (Kekki 2011, 14.)

#### **4.7 Työllistyminen ja palkkaus**

Kuntien kirjastolaitokset työllistävät suurimman osan kirjastohenkilöstöstä: vuonna 2011 kirjastohenkilöstöä oli työvuosina laskettuna 4755,66. Korkeakoulutettuja kirjastoammattilaisia tästä oli työvuosina 1602,66. (Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuriyksikkö 2012, Hakupäivä 5.3.2012). Seuraavaksi suurin työllistäjä ovat yliopistojen kirjastot, tämän jälkeen tulevat erilaiset valtion virasto-, oppilaitos- ja tutkimuskirjastot ja sitten yritys- ja muut erikoiskirjastot (Akava ry 2009, 36).

Akavalaisten työmarkkinoiden mukaan kirjastoalan työllisyystilanne on ”kohtuullinen” (Akava ry 2009, 37). Työnsaantia vaikeuttaa vakanssien lakkautus, josta myös Kekki kirjoitti. Eläkkeelle jäävän työntekijän tilalle ei valita uutta työntekijää, tai vakanssi muutetaan alemmalle koulutustasolle. (Kekki 2011, 2.)

Kunnallisessa yleisessä virka- ja työehtosopimuksessa määritellään kirjastonjohtajan peruspalkaksi vuoden 2012 alkaen 2109,27 euroa, 1.2.2013 alkaen 2140,07 euroa. Kirjastonhoitajan peruspalkka on 1.1.2012 alkaen 2073,90 euroa, seuraavana vuonna 2104,18 euroa. Kirjastovirkailijan

peruspalkaksi määritellään 1.1.2012 alkaen 1785,88 euroa ja vuonna 2013 1811,95 euroa. Palkan soveltamisessa otetaan huomioon tehtävänkuva ja työn vaativuus, kun määritellään henkilökohtaista palkkaa. (KT Kuntatyöntantajat 2012, 157.) Kuntatyöntantajien sivulla kirjastonhoitajan peruspalkaksi lisineen määritellään 2438 euroa (Kuntatyöntantajat 2012, Hakupäivä 5.3.2012).



## 5 REKRYTOINTI

Rekrytointiluku kertoo rekrytointiprosessista ja jätettävän työpaikkailmoituksen suositeltavasta sisällöstä. Uuden kirjastotyöläisen rekrytointi on investointipäätös. Osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö säästää niin kuntalaisten, kunnan kuin valtionkin rahaa. Vakanssin avautuessa tulisikin miettiä henkilöstörakennetta kokonaisuuden kannalta ja palkata uusi ihminen myös tulevia tehtäviä ennakoiden. Jokainen palkattu kirjastotyöntekijä on vaikuttamassa tulevaisuuden kirjastopalveluihin. Kirjastojen tulisi säilyä elinvoimaisina kulttuurin ja tiedon keskuksina jatkossakin. (Kekki 2011, 1; Kekki 2011, 5.)

### 5.1 Rekrytointiprosessi

Rekrytointiprosessin alussa työnantajan tulee päättää hakumenettelystä, eli jätetäänkö avoin paikka organisaatiossa sisäiseen vai ulkoiseen hakuun. Ulkoiseen hakuun tulevat tehtävät ovat kaikkien kiinnostuneiden haettavissa. (Kuntarekry 2012, Hakupäivä 16.3.2012.)

Tyypillisesti rekrytointiprosessi aloitetaan määrittelemällä tehtävänkuva ja valintakriteerit. Tämä on erityisen tärkeä vaihe, sillä koko prosessi pohjautuu siihen. Pitää miettiä, mistä tehtävästä valittu henkilö vastaa, ja mitkä osaamis- ja ominaisvaatimukset ovat tehtävässä toimimisessa tärkeimpiä. (Työterveyslaitos/Parkkinen 2012, Hakupäivä 16.3.2012.)

Tehtävänkuvan määrittämisen jälkeen tehdään hakuilmoitus ja valitaan hankintakanavat. Hankintakanavan tulee olla sellainen, että ilmoituksen näkee sopiva kohderyhmä. Hakuprosessin aikana myös vastataan kiinnostuneiden hakijoiden kyselyihin. Tämä on myös hyvä mahdollisuus saada hakijoista tarkempaa kuvaa. Hakukäytäntöihin kuuluu merkitä haku aika. Jos hakijat hakevat työpaikkaa sähköisesti, sähköiset hakulomakkeet sulkeutuvat

päättymisaikaan merkityn kellonajan jälkeen. (Työterveyslaitos/Parkkinen 2012, Hakupäivä 16.3.2012.)

Hakemuksia käsiteltäessä parhaimmat hakemukset määritellään tehtyjen valintakriteerien perusteella. Ehdokkaat kutsutaan työhaastatteluun, myös soveltuvuusarviointi voidaan tehdä. Rekrytointiprosessi aloitetaan uudelleen, mikäli tarpeeksi hyviä hakijoita ei ilmene. Valintapäätös tulee tehdä perustellusti. Kun päätös on tehty, työsuhde solmitaan ja lopputuloksesta tiedotetaan kaikille hakijoille. (Työterveyslaitos/Parkkinen 2012, Hakupäivä 16.3.2012.)

## **5.2 Ilmoituksen sisältö**

Rekrytointi-ilmoitukset ovat myös kuntien ja kirjastojen mainoksia, joten ne tulisi laatia huolellisesti ja selkeästi (Kekki 2011, 11). Ilmoituksen tulee kuvata avoinna olevan paikan työtehtävä ja vaatimukset. Vaatimusten tulee olla realistisia ja informatiivisia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010, Hakupäivä 16.3.2012.) Informatiivisessa työpaikkailmoituksessa on mainittuna työnantajan nimi, tehtävän ammattinimike, tehtävän kuvaus, erityistaidot, koulutusvaatimukset, työ aika, työn alkaminen ja työsuhteen kesto, työpaikan sijainti, palkkaus ja yhteystiedot (Työ- ja elinkeinoministeriö 2010, Hakupäivä 16.3.2012).

Yleistä rekrytointi-ilmoitusta jätettäessä voi viitata kirjastoasetuksen neljännen pykälän ensimmäiseen momenttiin. Näin ketkä tahansa kirjastoalan koulutuksen käyneet voivat hakea työpaikkaa. Kirjasto ja kunta saa itse päättää nimikkeestä ja lopullisesta valittavasta henkilöstä. Rekrytointi-ilmoitusta voi myös kohdentaa, jos etsitään esimerkiksi tiettyyn kirjasto-osastoon haettavaa työntekijää (Kekki 2011, 12).

Kirjastot ja kunnat ovat päättäneet jo pitkän aikaa itse, millaiset kelpoisuusvaatimukset ja nimikkeet palkattaville työntekijöille vaaditaan. Rekrytointi-ilmoitusta tehtäessä tulee huomioida käytettyjen nimikkeiden ja termistön monimuotoisuus - sen hahmottaminen voi olla hankalaa, jos

ilmoituksen tekijä ei ole alan ammattilainen. Jos ilmoituksen siis tekee joku muu kuin kirjastotoimenjohtaja, tämän olisi hyvä tietää kirjastolainsäädännöstä ja kirjastolain ja -asetuksen tarkoituksesta käytännössä. (Kekki 2011, 11.)

## 6 HAETAAN PÄTEVÄÄ KIRJASTOAMMATTILAISTA

Luvussa käsittellään ensin opinnäytetyössä käytettyä tutkimusmenetelmää ja kuinka sitä on sovellettu ilmoitusten läpikäymisessä. Sitten kerrotaan opinnäytetyötä varten kerätyistä työpaikkailmoituksista.

### 6.1 Tutkimusmenetelmä

Hyödynnän ilmoitusten käsittelyssä kvalitatiivisen sisällönanalyysin menetelmiä. Seitamaa-Hakkaraisen mukaan tarkoituksena on kuvata aineistoon liittyvät sisällöt kattavasti. Tutkimusongelman ja teoreettisen viitekehyksen tulee muodostaa lähtökohta sisällönanalyysille. (Seitamaa-Hakkarainen 1999.) Kiinnitän siis aineistoja käsitellessäni huomiota hakijoilta toivottaviin taitoihin, kykyihin ja valmiuksiin.

Sisällönanalyysin menetelmissä on mahdollista käyttää myös kvantitatiivisia menetelmiä yhdessä kvalitatiivisten menetelmien kanssa, vaikka työ muuten laadullinen onkin (Seitamaa-Hakkarainen 1999). Käytin sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia keinoja. Esitän osan tuloksista tilastollisesti lukuina ja prosentteina, ja osan tuloksista käsitteinä ja luokittelun kautta. Käsitteet muodostin aineistolähtöisesti, eli muodostan luokitukset itse kehittämällä aineistosta nouseville ominaisuuksille yläkäsitteensä.

Koottuani ilmoitukset samaan dokumenttiin lajittelin ne yleisiin kirjastoihin, tieteellisiin kirjastoihin, muihin (erikoiskirjastot, oppilaitokset ja muut) sekä ammattikorkeakoulukirjastoihin. Arvelin, että vaikka esimerkiksi yleisissä ja tieteellisissä kirjastoissa työskenteleviltä toivotaan myös samoja taitoja, eroavaisuuksiakin löytyisi. Näin ajattelin myös pystyväni kokoamaan helpommin ominaisuudet, joita tietyissä kirjastotyypeissä työskenteleviltä vaaditaan. Lisäksi toivoin sen helpottavan haluttujen taitojen vertailua keskenään. Erotin myös päällikkötasoiset tehtävät alemmista viroista.

## 6.2 Työpaikkailmoitukset

Keräsin kirjastoilmoitukset Työ- ja elinkeinotoimiston mol.fi-sivulta ja Kirjastot.fi-portaalin Ammattikalenterista. Päätin huomioida vain kirjastomaiset työpaikat, joten en ottanut mukaan arkistojen tai museoiden ilmoituksia. Näin rajasin kirjastoilmoitukset joko kunnan kirjastoihin, tieteellisiin kirjastoihin tai erikoiskirjastoihin. Useista työpaikoista ilmoitettiin molemmilla sivustoilla, jolloin valitsin vain toisen niistä mukaan selvitykseen.

Keräsin ilmoituksia kolme kuukautta tammikuusta maaliskuun viimeiseen päivään asti. Vertailtuani keräämiäni ilmoituksia ja poistettuani samat ja rajauksen ulkopuolelle jäävät ilmoitukset, Ammattikalenteriin jäi tarkasteltavaksi 31, Mol.fi-sivustolle 67 työpaikkailmoitusta. Yhteensä niitä kertyi läpi käytäväksi 99 kappaletta.

Kuten alla olevasta taulukosta näkyy, eniten ilmoituksia olivat jättäneet yleiset kirjastot (taulukko 1). Mukaan laskettuna johtajat ja esimiestason tehtävät, yleisiin kirjastoihin liittyviä ilmoituksia oli 67 kappaletta. Tieteellisiin kirjastoihin oli avoinna 21 paikkaa. Erikoiskirjastoihin, oppilaitoskirjastoihin ja ammattikorkeakouluihin liittyviä ilmoituksia oli 11.

*TAULUKKO 1: Ilmoitusten lukumäärä kirjastotyypeittäin*

Ilmoitusten lukumäärä kirjastotyypeittäin	
Yleiset kirjastot	67
Tieteelliset kirjastot	21
Erikois, oppilaitos- ja amk-kirjastot	11
Yhteensä	99

Yleisimmät nimikkeet yleisissä kirjastoissa työskenteleville olivat kirjastonhoitaja, kirjastovirkailija, informaattikko ja kirjastoapulainen. Päällikkötasolla nimikkeitä oli osastonjohtaja, kirjastonjohtaja ja palvelupäällikkö. Tieteellisissä kirjastoissa yleisimmät virkanimikkeet olivat informaattikko ja tietoasiantuntija, muita nimikkeitä olivat kirjastosihteri, kirjastonhoitaja, tietopalveluneuvoja,

julkaisuammanuenssi, tietojärjestelmäasiantuntija, johtava tietoasiantuntija ja hallintopäällikkö. Muissa kirjastopaikoissa ja ammattikorkeakoulujen ilmoituksissa käytettiin sellaisia virkanimikkeitä kuin informaattikko, kirjastovirkailija, tietopalvelusihteeri, kirjastonjohtaja, tietoasiantuntija, projektisuunnittelija ja tietopalveluassistentti.

Useimmat ilmoituksista olivat hyvin informatiivisia. Niistä selvisi mikä paikka oli kyseessä, milloin se alkaisi, millainen palkkaus tulisi olemaan, kuinka pitkäkestoinen työ oli kyseessä ja mistä voisi saada lisää tietoa kyseisestä paikasta. Lisäksi useissa ilmoituksissa oli hyvin seikkaperäisesti lueteltuna millaisia taitoja hakijoilta haluttiin ja odotettiin olevan. Lähes kaikissa ilmoituksissa muistettiin mainita ainakin joko pätevyysvaatimus tai haluttu koulutustausta. Usein viitattiin kirjastoasetuksen neljänteen pykälään. Kohdennettuja rekrytointi-ilmoituksia oli myös paljon.

## 7 TYÖPAIKKAILMOITUSTEN SISÄLLÖNANALYYSI

Ilmoitusten sisällönanalyysissä käsitellään ensin ilmoituksia yleisesti, ja sitten kerrotaan yleisten ja tieteellisten kirjastojen ilmastoista esille nousseita taitoja. Sen jälkeen käsitellään erikois-, oppilaitos- ja ammattikorkeakoulujen jättämiä työpaikkailmoituksia. Lopuksi kerrotaan ilmoituksissa mainituista pätevyysvaatimuksista.

### 7.1 Yleisimmät mainitut taidot

Tietyt taidot ja odotukset hakijoiden ominaisuuksi nousivat vahvasti esille ilmoituksista. Ilmoituksissa käytetty kieli vaihteli, mutta muodostin niistä yleisempiä kategorioita joiden alle laskin kaikki samaa taitoa tai ominaisuutta tarkoittavat maininnat.

*TAULUKKO 2: Yleisimmät maininnat ilmoituksissa*

Yleisimmät maininnat ilmoituksissa	
Asiakaspalvelutaidot	20
Atk-taidot	20
Kielitaito	57
Koulutus	99
Sosiaaliset taidot	37
Työkokemus	20
Yhteistyötaidot	46

Jokaisessa ilmoituksessa mainittiin tai toivottiin hakijalta kirjastoalan koulutusta. Keräämiäni ilmoituksia oli sata, ja kuten yllä oleva taulukko osoittaa, koulutuksen jälkeen yleisimmät toivomukset liittyivät kielitaitoihin, sosiaalisiin taitoihin, työkokemukseen, tietokonetaitoihin ja asiakaspalvelutaitoihin (Taulukko 2). Kielitaito mainittiin useimmiten, sen jälkeen yhteistyötaidot ja

sosiaaliset taidot yleisesti. Työkokemus, atk-taidot ja asiakaspalvelutaidot saivat yhtä paljon mainintoja.

Työn luonteesta ja työtehtävistä riippuen eri kykyjä ja haluttuja ominaisuuksia painotettiin vaihtelevasti. Esimerkiksi lastenkirjastotyössä pelimaailman tuntemista tai sosiaalisen median käyttämisen taitojen välttämättömyyttä painotettiin. Joitain asioita koettiin välttämättöminä työssä selviytymiseksi, esimerkiksi soveltuvaa koulutustaustaa vaadittiin useimmissa ilmoituksissa.

## 7.2 Yleisten ja tieteellisten kirjastojen työpaikkailmoitukset

Kirjastojen ilmoituksissa tietyt taidot mainittiin kirjastotyypistä riippumatta, mutta joitain eroavaisuuksia löytyi. Yleisimmät kirjastot toivat esimerkiksi asiakaspalvelutaidot paljon useammin esille kuin tieteelliset kirjastot. (Taulukko 3)

*TAULUKKO 3: Yleisten kirjastojen ilmoituksissa yleisimmät mainitut ominaisuudet*

Yleiset kirjastot: yleisimmät maininnat	
Alan tunteminen	9
Asiakaspalvelutaidot	15
Sosiaalisuus	46
Tietotekniset taidot	21
Työkokemus	5
Työkokemus lasten- ja nuorten kirjastotyöstä	8

Tieteellisten kirjastojen ilmoituksissa painottuivat paljon sähköisten aineistojen, tietokonetaitojen ja erilaisten tietokantojen tunteminen ja käyttö. Kyky oppia uutta nousi myös esille tieteellisten kirjastojen ilmoituksissa, kuten myös luettelointikokemus. (Taulukko 4).



*TAULUKKO 4: Tieteellisten kirjastojen ilmoituksissa yleisimmät mainitut ominaisuudet*

Tieteelliset kirjastot: yleisimmät maininnat	
Asiakaspalvelutaidot	5
Kyky oppia uutta	6
Luettelointikokemus	5
Sosiaaliset taidot	26
Standardien, rajapintojen, verkkopalveluiden tunteminen	7
Tietotekniset taidot	10
Yliopistotyön tunteminen	5

Perinteiseen kirjastotyöhön liittyviä taitoja ja ammattiin liittyvistä työtehtävistä suoriutumiseen liittyviä taitoja ja kykyjä mainittiin useita. Työkokemusta toivottiin yleisissä kirjastoissa viidessä ilmoituksessa, työkokemusta lasten ja nuorten kirjastotyöstä kahdeksassa ilmoituksessa. Alan tuntemus ja ammattitaitoisuus mainittiin yhteensä yhdeksän kertaa. Neljässä tieteellisen kirjaston ilmoituksessa mainittiin työkokemus kirjastoalalta, mutta useissa ilmoituksissa toivottiin myös kyseisen työpaikan erikoisluonteeseen liittyvää kokemusta, esimerkiksi julkaisualan tuntemus mainittiin kolmesti ja yliopistotyön tuntemus viisi kertaa.

Eri kirjaston asiakastyyppeihin ja toimintoihin liittyviä puolia mainittiin ilmoituksissa myös. Usein toivottiin kiinnostusta haettavaan työtehtävään liittyen: lasten- ja nuorten kirjastotyöstä, hakeutuvasta kirjastotyöstä, ikäihmisten kirjastopalveluiden kehittämisestä ja musiikkimaailman tuntemuksesta. Kirjavinkkaus mainittiin neljässä yleisen kirjaston ilmoituksessa. Lisäksi pelimaailman tuntemusta toivottiin kolmessa, nuorisokulttuurin tuntemusta yhdessä. Kaunokirjallisuuden tuntemus mainittiin viidessä yleisen kirjaston ilmoituksessa.

Tieteellisten kirjastojen ilmoituksissa toivottiin luettelointikokemusta viidessä ilmoituksessa ja Voyager-kokemusta neljässä ilmoituksessa. Nellin käyttö, luokitus- ja indeksointijärjestelmien osaaminen ja auktoriteettityön tunteminen

mainittiin kerran. Yleisten kirjastojen ilmoituksissa mainittiin kerran luettelointitaidot, ja kerran myös luettelointiformaattien, kuvailusääntöjen, kansallisen yhteisluetteloiden tuntemus. Kirjastojärjestelmätuntemusta toivottiin kaksi kertaa.

Asiakaspalvelutaidot ja asiakaslähtöisyys olivat toivottuja ominaisuuksia. Tieteellisellä puolella tästä oli neljä mainintaa, yleisten kirjastojen puolella 15 mainintaa.

Tietotekniset taidot ja internetiin liittyvät taidot nousivat myös esille. Verkko-osaamista, tietoteknisiä taitoja, sosiaalisen median taitoja ja verkkosisältöihin liittyviä taitoja mainittiin yleisten kirjastojen ilmoituksissa yhteensä 21 kertaa. Vastaavasti tieteellisten kirjastojen puolella tietoteknisiä taitoja ja muita sähköiseen työntekoon liittyvää mainittiin kymmenen kertaa. Lisäksi mainittiin joitain tarkempia tietokoneella työskentelyyn liittyviä taitoja, kuten standardien ja rajapintojen tuntemista tai eri kirjastotyyppien verkkopalveluiden tuntemusta. Näitä mainintoja tuli yhteensä seitsemän.

Kielitaito nousi tärkeäksi vaatimukseksi niin yleisisten kuin tieteellisten kirjastojen ilmoituksissa. Jokaisessa tieteellisten kirjastojen ilmoituksessa mainittiin kielitaidot. Yleisin oli englannin kielen taito, joka tuotiin esille kuusi kertaa, seuraavaksi yleisin oli suomen kielen taito, joka mainittiin neljä kertaa. Yleisissä kirjastoissa suomen kielen taitoa haluttiin kuudessa, ruotsin kielen taitoa viidessä, englannin kielen taitoa kolmessa ja muuta/monipuolista kielitaitoa kahdessa ilmoituksessa.

Työssä pärjäämisessä tarpeellisista luonteenpiirteistä ja taidoista yleisisten kirjastojen ilmoituksissa useimmiten nousivat esille sosiaalisuuteen ja toisten kanssa toimeen tulemisen taidot. Puhuttiin vuorovaikutustaidoista, työyhteisötaidoista, tiimityötaidoista, yhteistyökyvyistä, ulospäinsuuntautuneisuudesta ja esiintymistaidoista. Vastaavia sanoja mainittiin yhteensä 46 ilmoituksessa. Tieteellisten kirjastojen puolella 26 ilmoitusta mainitsi samoja taitoja ja kykyjä Verkostoitumiskyky mainittiin yleisten

kirjastojen ilmoituksissa kolmesti, ja neljä kertaa tieteellisten kirjastojen ilmoituksissa.

Luonteenpiirteitä, kuvailevia adjektiivejä käytettiin paljon ja liitettiin usein muiden taitojen ja ominaisuuksien yhteyteen. Joustavuus sai kolme mainintaa yleisten kirjastojen ilmoituksissa, omatoimisuus mainittiin kuudesti, aktiivisuus neljästi ja innovatiivisuus neljä kertaa.

Tieteellisten kirjastojen ilmoituksissa nousi yleisiä kirjastoja useammin esilleitsensä kehittäminen ja kyky oppia uutta. Nämä saivat kuusi mainintaa, kun taas yleisten kirjastojen ilmoituksissa niistä oli vain yhdessä ilmoituksessa maininta.

Yliopistoilmoituksissa nousi esiin myös käyttäjäkouluttaminen. Yliopistopedagogiset opinnot mainittiin, samoin pedagogiset ja verkkopedagogiset taidot. Informaatiolukutaidon opettamisen kokemus mainittiin kahdessa ilmoituksessa. Yleisissä kirjastoissa mainittiin pedagogiset taidot kolmesti ja tiedonhaun opetuksen kokemus kerran. Haluttiin myös kokemusta koulutuksen suunnittelusta.

Johtamis- ja esimiestasoisissa tehtävissä tuli esille samanlaisia taitoja kuin alemmissa kirjastoviroissa. Kielitaito, vuorovaikutustaidot, esimies- ja tiimitaidot ja organisointikyky mainittiin yleisten kirjastojen puolella, tieteellisissä kirjastoissa niin ikään kielitaito ja tietotekniset taidot sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot.

### **7.3 Muiden kirjastojen ilmoitukset**

Ammattikorkeakouluihin liittyvissä viroissa mainittiin suomen ja englannin kielen taidot kaksi kertaa, yhteistyökyvyt kahdesti, palveluhenkinen asenne kahdesti sekä Voyagerin käytön osaaminen kahdesti. Voyager mainittiin parissa erikoiskirjaston ja muiden kirjastojen ilmoituksissa. Erikoiskirjastot ja muut kirjastoalan ilmoitukset mainitsivat myös kielitaidon usein: englannin neljä kertaa, suomen ja ruotsin kahdesti ja kielitaidon ylipäättänsä kolme kertaa.

Hakijoilta toivottiin paljon samanlaisia asioita kuin kuin yleisten ja tieteellisten kirjastojen ilmoituksissakin. Haluttiin tietokonetaitoja, yhteistyö- ja tiimityötaitoja, asiakaspalvelutaitoja sekä sosiaalisia ja kommunikointitaitoja. Erikoiskirjastot myös mainitsivat omaan alaansa liittyviä erikoistaitoja tai tietämystä, kuten kirjanpidon alkeiden osaamisen tai oikeudellisten tiedonlähteiden tuntemuksen. Oppikirjastoissa pidettiin etuna kokemusta oppikirjastoissa työskentelystä, vaikka välttämätöntä se ei ollutkaan.

### **7.3 Pätevyysvaatimukset**

Ilmoitukset olivat rakenteeltaan enimmäkseen toivottavan mukaisia. Kaikki tärkeät tiedot olivat mukana, ja useimmissa ilmoituksissa siis mainittiin myös pätevyysvaatimus. Sadasta ilmoituksessa lähes kaikissa viitattiin joko kirjastoasetuksen johonkin pykälään tai mainittiin virkaan liittyvä toivottu koulutusaste. Neljässä ilmoituksessa ei mainittu mitään hakijoilta odotettavasta koulutus- tai pätevyysasteesta.

Yhdeksästäkymmenestä yhdeksästä ilmoituksesta 22 mainitsi haluamansa kirjastoasetuksen mukaisen pätevyden. Useimmiten viitattiin 1998 vuoden kirjastoasetukseen ja neljänteen pykälään Lopuissa ilmoituksissa ilmoitettiin hakijoilta toivottava koulutusaste.

Kirjastovirkailijoiden ja kirjastosihteerien viroissa koulutusaste oli useimmiten informaatio- ja kirjastopalvelualan ammattitutkinto, ammatillinen perustutkinto tai opistotutkinto, johon piti sisältyä kirjasto- ja informaatioalan opintoja. Kirjastonhoitajien toimissa ja useimmissa tieteellisten kirjastojen ilmoituksissa viitattiin korkeakoulututkintoon ja vähintään 60 opintopisteen laajuisiin kirjasto- ja informaatioalan aine- tai ammatillisiin opintoihin.

## 8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimusongelmieni mukaisesti keskityin ensin keräämään ilmoituksista hakijoilta toivottuja ominaisuuksia ja työhön kuuluvien tehtävien hallitsemista. Tietyt taidot alkoivat heti ensimmäisillä lukukerroilla nousta muita merkittävimiksi.

Sharp mainitsi ydintaitojen merkityksen pysyneen tärkeänä, ja saman voi päätellä ilmoitusten perusteella. Esimerkiksi luettelointi, asiakaspalvelu, tiedonhaku ja -tallennus tulivat esille usein. Se kertoo, että perusasiat täytyy hallita eivätkä työtehtävät niinkään ole muuttuneet, vaikka työssä käytettävät välineet ehkä ovatkin.

Kirjastotyypistä riippumatta kielitaito korostuu ilmoituksissa. Suomen kieli pitää olla hallussa sekä kirjallisesti että suullisesti. Myös ruotsia ja englantia pidetään merkittävänä kielinä, sillä ne saivat toiseksi eniten mainintoja. Ylipäätensä monipuolista kielitaitoa pidetään ainakin näiden ilmoitusten perusteella tärkeänä. Kirjastoissa tiedetään, että kirjastossa asioi monta eri kieltä puhuvia asiakkaita, ja muutkin työtehtävät vaativat laajaa kielitaitoa. Myös viestintäkanavien monipuolistuminen, erityisesti Internet, on tuonut globaaliuden kirjastoihinkin. Kirjastojen siirtyminen Facebookiin ja muihin sosiaalisen median alustoille, joka myös näkyi ilmoituksissa, pakottaa myös vaatimaan työntekijöiltä viestinnän taitoja.

Sosiaaliset taidot ja yhteistyötaidot koettiin myös tärkeiksi asioiksi, ja ne voisi oikeastaan luokitella saman kategorian alle, jolloin sosiaalisuuden ja ihmisten kanssa toimeen tulemisen nähdään olevan erittäin tärkeää kirjastotyössä. Tämäkin tulos heijastelee muissa tutkimuksissa saatuja tuloksia, esimerkiksi Gerolimosin ja Konstan työssä todettiin sosiaalisten taitojen tärkeys. Kirjastotyössä joutuu kohtaamaan ihmisiä, toimeen täytyy tulla niin asiakkaiden kuin oman työyhteisön ihmisten kanssa. Tiimityöskentely ja yhteistyökyvyt kertovat varmaankin siitä, että yhä useammin kirjastoalan ammattilaiset

kokoontuvat erilaisten tiimien ja työryhmien ääreen toteuttamaan projekteja ja hankkeita, jotka ylittävät kirjastojen sisäisiä rajoja. Tiimimäisen työskentelyn yleisyys kirjastojen sisällä näkyy myös siinä, että esimiehiltä toivotaan tiimijohtamisen taitoja.

Sosiaalisten taitojen mainitseminen kertoo kirjastotyön asiakaslähtöisyydestä. Se tiedostetaan, ja siksi kirjastot mainitsivat ne ilmoituksissaan. Asiakas kohdataan kirjastoissa päivittäin sekä fyysisessä tilassa että Internetissä, ja kaikki kirjaston toiminta ja palvelut kohdistetaan asiakkaiden palvelemista varten. Asiakaspalveluksi voidaan tietenkin laskea kaikki kirjastoissa tehtävät työt ja valinnat, koska niiden tulokset näkyvät asiakkaille ja heille jää jokaisesta kohtaamisesta ja vierailusta kirjastossa joko positiivinen tai negatiivinen muisto. Kaikki toiveet työnhakijan kiinnostuksesta kirjastotyön eri puoliin, esimerkiksi lastenkirjastotyöhön tai musiikkikirjastotyöhön, pohjautuvat varmaankin olettamukseen että työstään kiinnostunut ihminen jaksaa myös huolehtia asiakaspalvelutilanteiden onnistumisesta.

Sosiaalinen media ja verkkomaailma mainitaan usein yleisten kirjastojen ilmoituksissa. Sosiaalisen median eri sivustoja täytyisi osata käyttää ja siihen pitäisi löytyä kiinnostusta. Kirjastot toivovat uuden median tuntemista, pelimaailman ja nuorisokulttuurin tuntemista. Jos asiakkaat ovat siirtyneet Facebookiin ja Twitteriin, kirjastojen olisi hyvä olla myös niillä sivustoilla. Kirjastojen täytyy myös tietää mistä eri asiakasryhmät ovat kiinnostuneita, mikä näkyy esimerkiksi pelimaailman tuntemisen toivomisena. Tämän korostuminen johtuneekin tosin myös siitä, että kahden kuukauden sisällä hakuun sattui tulemaan useampi lasten ja nuorten kirjastotyöhön liittyvä työpaikka.

Tieteellisen kirjaston puolella korostuvat erilaiset tietotekniset ja digitaalisen kirjastotyön ominaisuudet. Tietotekniset taidot koetaan tärkeänä tieteellisissä kirjastoissa, ja Voyagerin hallinta ja luettelointikokemus mainittiin useampaan otteeseen. Lisäksi halutaan erilaisten ohjelmistojen, e-aineistojen, digitaalisen kirjaston ja sähköisen asiakirjahallinnan taitoja. Myös yleiset kirjastot mainitsevat atk-aidot, jotka ovat välttämättömiä kirjastojen arjessa ja esimerkiksi sosiaalisen median parissa työskenteleville. Kirjastojen arjessa

tietokoneiden käyttö näkyy luetteloinnissa ja ylipäättänsä kirjastojärjestelmien käytössä, joiden osaamista toivottiin niin yleisten, tieteellisten kuin muidenkin kirjastoilmoitusten yhteydessä. Thorhaugekin mainitsi tietoteknisten taitojen hallinnan yhtenä viidestä tärkeästä taidosta, ja oli myös sitä mieltä että e-aineistot täytyy huomioida kirjastotyössä muutenkin.

Tieteellisten kirjastojen ilmoitukset täsmensivät usein avoinna olevaan virkaan ja sen alaan liittyvät piirteet ja tarvittavat taidot. Yleisten kirjastojen puolella pysyttiin enemmän yleisimmissä maininnoissa. Tieteellisten kirjastojen ilmoituksissa toivottiin hakijoiden hallitsevan esimerkiksi bibliometriikkaa, graafista alaa, julkaisualaa tai yliopistotyön tuntemus, yliopisto- ja verkkopedagogiset taidot, luokitus- ja indeksointijärjestelmien hallintaa, kirjahistorian asiantuntemusta ja ohjelmointitaitoja. Myös Jarmo Saarti tieteellisten kirjastojen työnkuvasta kirjoittaessaan nosti esille, että akateemisissa kirjastoissa tullaan tarvitsemaan erikoisosaamista (kts. s. 21) Erikoisosaamiseksi hän mainitsi esimerkiksi pedagogiset taidot, viestintätaidot ja tietojärjestelmien taidot sekä tietopalveluosaamisen. Näitä korostettiin akateemisten kirjastojen ilmoituksissa.

Tärkeänä taitona kirjastoihmiselle on pidetty uuden oppimisen kykyä ja joustavuutta, kuten esimerkiksi Tanskan julkaisemassa linjauksessa määriteltiin. Nämä ilmenivät myös keräämissäni ilmoituksissa. Ainakin joissain kirjastoissa ajatellaan, että alalla ei pärjää, jos ei ole uusiutumiskykyinen. Toisaalta oletus uuden oppimisesta näkyy siinä, että useat halutuista taidoista ja työtehtävien hallitsemisesta liittyvät uusiin toimintamuotoihin joita kirjastoihin on vuosien varrella tullut. Gerolimosin ja Konstan huomautus siitä, että kirjastotyö ei ole muuttunut vaan ydintaidot ovat edelleen tärkeitä, pitää kuitenkin myös paikkaansa. Ydintehtävät ovat säilyneet samana, mutta ne ovat viety uusiin ympäristöihin. Kuten Ashcroft kirjoitti, työntekijältä vaaditaan joustavuutta, jotta työssä pärjää.

Lisäksi useaan otteeseen mainitut adjektiivit, jotka liittyivät innostukseen, innovatiivisuuteen ja aktiivisuuteen viittaavat siihen, että alalla työskentelevällä tarvitaan oikeanlaista asenne, joka auttaa uusien haasteiden

vastaanottamisessa. Oikea asenne ja joustavuus auttaa oppimaan haastaviakin asioita. Täytyy olla innostunut ja motivoitunut kehittämään ja uudistamaan vaikkapa ikäihmisten tai lasten- ja nuortenpalveluita näiden asiakasryhmien tuomien vaatimusten mukaisiksi.

Ilmoituksista näkyi, että suurin työllistäjä alalla ovat yleiset kirjastot. Tästä kertoikin Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuriyksikön kokoamat tilastot kirjastoista. Iso osa ilmoituksista oli yleisten kirjastoiden jättämiä. Kolmen kuukauden ajalta ilmoituksia kertyi lähes sata kappaletta, mikä kertoo siitä että työpaikkoja olisi tarjolla runsaasti.

Kirjastot noudattivat pätevyysvaatimukseen viittaamisessaan enimmäkseen suositeltavaa tapaa. Kirjastoasetuksen neljänteen pykälään ja siinä relevanttiin momenttiin viitattiin useissa ilmoituksissa, ja jos oli tarvetta, ilmoitus kohdennettiin erityismaininnoin virkaan parhaiten sopivamman henkilön löytämiseksi. Useammin tosin mainittiin hakijoilta toivottava koulutusaste: useimmiten se oli korkeakoulutasoinen, johon mukana haluttiin 60 opintopisteen kirjasto- ja informaatiotutkimuksen opintoja. Toisaalta alempiin virkanimikkeisiin asetettiin myös alempitasonen koulutus. Jos avoinna oli esimerkiksi kirjastosihteerin virka, toivottu koulutusaste oli ammatillinen perustutkinto.

Ilmoituksissa etsittiin virkoihin sopivalla koulutusasteella varustettuja ihmisiä. Kirjastoasetuksen määritelmän mukaan kirjastoissa on oltava tietty määrä päteviä ihmisiä, jotta asiakkaiden tarpeisiin pystytään vastaamaan oikealla tavalla. Kekki kirjoitti yleisten kirjastojen rekrytointiprosessista, että uusia ihmisiä palkattaessa pitäisi tehdä valintoja tulevaisuuden suhteen ja huomioida, että asiakkaiden palvelutarpeet muuttuvat kouluttautumisen myötä. Siksi on hyvä, että kirjastot näyttävät haluavan palkata ihmisiä, jotka koulutuksensa kautta kykenevät vastaamaan tuleviin haasteisiin. Omien kokemustensa kautta alalle valmistuneet tietävät kyllä, millaisia odotuksia kirjaston asiakaskunnalla on.

Keskustelu kirjastotyön muuttumisesta tietysti jatkuu, mutta sen voi todeta, että kirjastot ainakin tiedostavat nykyajan tuomat haasteet. Ilmoituksissa haetaan ihmisiä, jotka ovat koulutuksen kautta alalle pätevöityneitä, innostuneita ja



joustavia. Ilmoitukset eivät itsessään tietenkään ota kantaa työnkuvan muuttumiseen. Voisi olettaa, että tärkeää ei ole se, onko työnkuva muuttunut, vaan se, ovatko alalle hakevat ihmiset valmiita vastaamaan työssä eteen nouseviin haasteisiin.

## 9 POHDINTA

Tässä luvussa pohditaan opinnäytetyön aihetta, työn tavoitteita ja niiden toteutumista. Lisäksi tarkastellaan työn tutkimuskysymyksiä tuloksien valossa sekä kirjastoalan koulutuksen vastaavuutta alalle sopivien ihmisten kouluttamisessa.

Halusin selvittää, millaisia ominaisuuksia, taitoja ja pätevyysvaatimuksia töitä hakevilta ihmisiltä toivotaan. Käytin aineistona kirjastojen jättämiä ilmoituksia ja kävin niitä läpi sisällönanalyysin menetelmiä hyödyntyäen. Ilmoituksista selvisi, että työelämä kirjastotyössä on asiakaspainotteista. Asiakaspalveluhenkisyys lisäksi korostuivat sosiaaliset taidot. Vuorovaikutustaitoja täytyy olla, sillä työnteossa täytyy osata kohdata sekä asiakkaat että tulla toimeen oman työympäristön ihmisten kanssa. Koulutustausta pidetään itsestäänselvyytenä: jokaisessa ilmoituksessa toivottiin hakijoilta koulutusta alalle.

Kirjastotyössä on omat vaatimuksensa, joiden vastaamisessa auttaa koulutuksen tarjoama tieto perusteista ja syventävästä ammattiosaamisesta. Ilmoituksissa toivottiinkin usein kirjastoarjen perustaitojen osaamista: luettelointijärjestelmien hallintaa, kirjallisuuskiinnostusta, tiedonhakutaitoja ja tiedonhallintaa. Näitä asioita opetetaan koulussa ja opitaan myös käytännön kokemuksen kautta. Kielitaidot korostuivat, suomen kielen lisäksi ruotsin ja englannin osaaminen on lähes välttämätöntä, muiden kielten osaaminen on suotavaa.

Vaatimukset eivät ole mahdottomia. Vastaavia taitoja tarvitaan lähes jokaisella alalla, mutta kirjastotyössä tietysti on ominaispiirteensä ja erikoistuneet vaatimukset taitojen suhteen. Suuria yllätyksiä ei tullut vastaan. Yliopistokirjastot painottivat taitoja, joita Saartikin nosti esille kirjoituksessaan. Käyttäjäkoulutustaidot ja pedagogiset taidot ovat tarpeellisia, sillä yliopistokirjastojen asiakaskunta haluaa itse käyttää kirjaston tarjoamia tiedonlähteitä. Yleisissä kirjastoissa järjestetään myös paljon käyttäjäkoulutusta,

mutta kunnankirjastojen jättämissä ilmoituksissa haluttiin monipuolisemman ja laajemman asiakaskunnan ja heidän tarpeisiinsa vastaamista vaativia taitoja.

### **Opinnäytetyön toteutus ja jatkotoimenpiteet**

Aiheeni liittyi kirjastojen työnkuvan muutokseen, tai ainakin olettamukseen sen muutoksesta. Tavoitteenani opinnäytetyössäni oli selvittää, minkälaista ihmistä kirjastot etsivät palkatessaan uusia työntekijöitä ja millaisia pätevyysvaatimuksia kirjastot asettavat avoinna oleviin työpaikkoihinsa. Koottuani ilmoitukset omiin tiedostoihini pystyin käsittelemään niitä paremmin. Selvittäessäni työnantajien vaatimia taitoja käytin sisällönanalyysin menetelmiä: poimin ilmoituksista niissä mainittuja taitoja ja luokittelin ne itse muodostamani ryhmittelyjen mukaisesti.

Opinnäytetyön aiheeni kiinnosti minua itseäni, jota pidän tärkeänä kriteerinä mielekkäälle työskentelylle ja opinnäytetyön onnistuneelle tekemiselle. On tosin totta, että kirjastoalan muutos ja kirjastotyössä tapahtuneet muutokset ovat puhuttaneet sen verran paljon viime vuosina, että aiheeni ei sinällään olisi tuonut mitään uutta keskusteluun. Lähestymistapani aiheeseen oli kuitenkin erilainen kuin aikaisemmin. Kaikesta keskustelusta huolimatta kirjastot päättävät organisaationsa sisällä millaisia työntekijöitä haluavat, ja toiveet näkyvät julkaistuissa ilmoituksissa. Eräänlainen totuus kirjastojen työntekijöiden arjesta näkyy näistä ilmoituksista.

Tiesin jo aloittaessani tietoperustan kirjoittamisen, että aiheestani olisi saatavilla paljon materiaalia. Kirjastoalan ammattilaiset ovat pitkään puhuneet ja kirjoittaneet omista sisäistä muutoksistaan, joita ympäristössä tapahtuva edistys on tuonut. Sisältä päin muutokset myös huomaa konkreettisesti. Lähteiden runsaudesta huolimatta halusin rajata työhöni ne tekstit, joita pystyisin parhaiten ja tarkoituksenmukaisimmin hyödyntämään. Nähdäkseni onnistuin käyttämään varsin tuoreita ja luotettavia lähteitä.

Ilmoitukset kokosin Word-tiedostoon: tein mol.fi-ilmoituksille oman tiedostonsa ja Ammattikalenterin ilmoituksille omansa. Halusin kerätä kaikki ilmoitukset kolmen kuukauden ajalta ennen kuin tekisin niille mitään. Ilmoitusten

muokkaamista olisi helpottanut, jos olisin heti alusta alkaen muovannut niitä tarkoitukseeni sopiviksi. Huomasin joskus jälkeenpäin, että ilmoitusta ei enää löytynyt nettisivulta, kun niihin asetettu aikaraja hakemusten jättämisen suhteen meni umpeen. Siksi oli hyvä, että otin ilmoitukset talteen heti.

Käyttämäni menetelmä, eli sisältöanalyysin menetelmien hyödyntäminen, soveltui mielestäni opinnäytetyöni toteutukseen. Sain tarvitsemani tiedon kirjastojen ilmoituksista poimimalla maininnat erilaisista taidoista ja kyvyistä. Luokittelemalla ilmoitukset yleisempien kategorioiden alle kykenin muodostamaan kuvaa siitä, millaisia asioita kirjastoissa toivotaan työntekijöiltä. Yleisimpien mainintojen ilmoittaminen taulukkomuodossa ja numeerisesti selkeytti kokonaiskuvaa entisestään.

Alkuperäisen aikatauluni mukaan suunnittelin valmistuvani toukokuussa. Näin ei kuitenkaan käynyt, mikä johtuu osittain itse luomastani kynnyksestä työn tekemisen suhteen. Oli vaikea asettua aloilleni ja keskittyä kirjoittamiseen. Työn etenemisessä olisi auttanut rutiininomainen työskentely joka päivä vaikka edes muutaman tunnin verran. Ymmärsin sen lopulta ja kirjoitin opinnäytetyötäni säännöllisesti. Kukaan muu ei voi tehdä työtäni valmiiksi puolestani, vaikka tukea työn kirjoittamiseen saikin.

Kiinnostus omaan aiheeseen ja silkkä sitkeys olivat ne kaksi tekijää, jotka lopulta kannustivat työn tekemiseen. Ilmoitusten käsittely ja niistä nousevien taitojen ja ominaisuuksien käsitteleminen ja niiden pohtiminen oli innostavaa, kun sitä heijasti omaan koulutus- ja työkokemukseen.

Jatkotutkimuksena voisi toteuttaa kirjastoilmoituksen seuraamisen koko vuoden ajalta, tai tiettyinä vuodenaikoina. Näin voitaisiin selvittää, kuinka paljon kirjastoissa avautuu vuoden aikana työpaikkoja avoimeksi. Lisäksi saisi tarkemmin tietoa siitä, millaisia paikkoja avautuu ja kuinka moni niistä on määräaikaista ja moniko osa-aikaista tai vakituisia. Tuloksia käsitellessä voi kiinnittää huomiota siihen, pistetäänkö ilmoituksia johonkin tiettyyn vuodenaikaan avoimeksi erityisen paljon. Näin työtä hakevat osaisivat erityisesti silloin seurata ilmoituksia.

Eräs kiinnostava jatkotutkimus olisi tietysti ilmoitusten vertaaminen haastattelu- ja palkattavan henkilön valintapäätöksiin. Useimmat hakijat varmasti vastaavat ilmoituksissa pyydettyjä kriteereitä: mikä on siis se tekijä, joka nostaa yhden ihmisten muiden yläpuolelle muiden joukosta? Valmistuuko kouluista aivan yhtä päteviä ihmisiä, ja onko työpaikan saaminen kiinni aivan muista asioista? Mikä tekee yhdestä ihmisestä toista pätevemmän, kun kaikki hakijat ovat periaatteessa samalla lähtöviivalla?

### **Koulutuksen vastaavuus työelämän vaatimuksiin**

Kirjastoalan koulutussisällöt ovat perusaineksiltaan samanlaisia. Alan ydintehtäviin liittyviä kursseja tarjotaan runsaasti, koska ydintehtävät ovat säilyneet samana vaikka toimintaympäristö onkin muuttunut, kuten Sharpkin kirjoitti. Esimerkiksi luettelointia, tiedonhakua ja –tallennusta, kirjallisuuden tuntemusta ja asiakaspalvelua on jokaisen alan oppilaitoksen kurssitarjottimella.

Koska koulutuksen tehtävänä on varmistaa pätevä ja osaava henkilökunta kirjastoihin, on tärkeää tarjota kursseja jotka edistävät kirjastoarjessa kohdattavien haasteiden ja työtehtävien onnistunutta hoitamista. On hyvä, että useissa oppilaitoksissa tarjotaan esimerkiksi lasten- ja nuortenkirjastotyön tai kirjallisuuden kursseja. Luettelointijärjestelmiin tutustuminen käytännönläheisten tehtävien kautta auttaa myös paremmin hahmottamaan, mitä tulee vastaan kirjastotyön arjessa. Kirjastot käyttävät erilaisia luettelointijärjestelmiä eikä kouluilla ole resursseja saati aikaa edes perehdyttää niihin kaikkiin, mutta jonkinlainen pohjatuntemus ja käsitys järjestelmien rakentumisesta auttaa varmasti oppimaan uuden luettelointijärjestelmän käyttöä. Mitä joustavampia ja oppimisvalmiimpia kouluista valmistuneet henkilöt ovat, sitä helpompaa on kohdata tuntemattomatkin tietojärjestelmät.

Asiakkaiden kohtaamista ja sosiaalisuuttakin opitaan parhaiten vasta kirjastossa työskennellessä, mutta on hyvä että kouluissa on pakollisia harjoittelujaksoja. Harjoittelun lisäksi tarvitaan kuitenkin asiakaspalveluun liittyviä kursseja, mikä myös on huomioitu opetustarjonnassa. Asiakkaat on helpompi kohdata, kun

tietää erilaisista asiakaspalvelutilanteista ja on saanut käsityksen siitä, miten toimia asiakaspalvelutilanteessa.

Monipuolinen kielitaito nousi vahvasti esille jokaisessa ilmoituksessa. Suomen kielen kirjallinen ja suullinen taito, ja ruotsin sekä englannin hallitsemista toivottiin useimmissa ilmoituksissa. Näiden kielten korostumista selittää tietenkin Suomen virallinen kaksikielisyys ja englannin yleismaailmallisuus. Kirjastojen kansallinen ja kansainvälinen toiminta vaatii sitä että kykenee kommunikoimaan eri kielillä. Kieltä opitaan kyllä itsenäisesti Internetin ja muun median seuraamisen kautta, mutta on tietenkin hyvä että myös koulutusohjelmissa on pakolliset äidinkielen ja viestinnän, ruotsin virkamiestason ja englannin kielen kurssit. Lisäksi olisi tietenkin hyvä osata myös muita kieliä, sillä kirjastotyö on varsin kaikenkattavaa eikä mistään ylimääräisestä kielen osaamisesta ole haittaa. Kaikki oppilaitokset näyttävät tarjoavan myös muiden kielen kurssit.

Opetusministeriön järjestämä täydennyskoulutus on lisäksi tietysti apuna helpottamassa henkilöstön tietotason ja taitojen päivittämisessä. Koulutusta järjestetään paljon, englannin ja ruotsin kielen kurssit ja kirjallisuuspäiviin osallistuminen ovat varmasti hyödyksi jokapäiväisessä työelämässä.

Koulutus on jo hyvin räätälöity vastaamaan työelämän tarpeita. Kouluista valmistuneilla on omien valintojensa ja motivaationsa mukaisesti valmiudet toimia alalla. Kirjastojen ilmoituksissa ei etsitä ylimaallisia taitoja hallitsevia ihmisiä, vaan työntekijältä odotetaan oppimiskykyä ja perustaitojen hallintaa. Koulutusohjelmat näyttävät huomioineen myös eri kirjastotyyppien tuomat erityispiirteet, jotka näkyvät tehtävässä työssä. Yleisissä kirjastoissa usein työllistyvät tradenomit saavat käytännönläheistä opetusta. Tieteellisten kirjastojen opinnot painottavat pedagogisia ja tietotekniikan ja erityisten tietojärjestelmien hallintaa. Koulutusohjelmien perusteella näihin vaatimuksiin vastaamisessa ei pitäisi tulla hankaluuksia.

## LÄHTEET

Aaltonen, R., Sormunen, E. & Varis, K. 2007. Informaatioalan kriittiset kehittäjät – yliopistollisen koulutuksen haasteet. Teoksessa Kirjastonhoitaja tulevaisuudessa – Millaista osaamista kirjastot tarvitsevat? J. Korpisaari & J. Saarti (toim.). Helsinki: Kirjastonhoitajien säätiö, 80-88.

Akava ry. 2009. Akavalaiset työmarkkinat 2009. Hakupäivä 05.03.2012  
<http://www.akava.fi/files/67/atm2009nettiin.pdf>.

Ashcroft, L. 2004. Developing competencies, critical analysis and personal transferable skills in future information professionals. Sisäinen lähde. Hakupäivä 09.01.2012  
<http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=859761&show=pdf>.

Berndtson, M. 2009. Kirjastoalan ammatit ja tehtävät. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL teoksessa Kirjasto- ja tietopalvelualan vinkkaus. Ammatillinen opas kirjastolaisille. Hakupäivä 1.1.2012  
[http://www.jhl.fi/files/attachments/oppaat/ammatillinen\\_opas\\_kirjastolaisille.pdf](http://www.jhl.fi/files/attachments/oppaat/ammatillinen_opas_kirjastolaisille.pdf),  
24-26.

Frantsi, H., Kolu, K. & Salminen, S. 2002. Hyvä koulukirjasto. Hakupäivä 13.3.2012  
[http://suomenkoulukirjastoyhdistys.fi/wp-content/uploads/2010/02/Hyva\\_koulukirjasto.pdf](http://suomenkoulukirjastoyhdistys.fi/wp-content/uploads/2010/02/Hyva_koulukirjasto.pdf).

Gerolimos, M. & Konsta, R. 2008. Librarians' skills and qualifications in a modern informational environment. Sisäinen lähde. Hakupäivä 1.1.2012  
<http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=1751931&show=pdf> .

Haavisto, T. 2011. Miten kansalaisyhteiskuntaa palvellaan? Hakupäivä 17.3.2011  
[http://kirjastoseura.kaapeli.fi/etusivu/jasen/lehtiarkisto?modeyksi=yksi&takaisin=/&teksti\\_id=21052](http://kirjastoseura.kaapeli.fi/etusivu/jasen/lehtiarkisto?modeyksi=yksi&takaisin=/&teksti_id=21052).

Heinisuo, R., Koskela, S. & Saine, R. 2004. Kirjastopalvelut kaikilla mausteilla. Palvelutuotannon tila, tarpeet ja tulevaisuuden linjauksia. Hakupäivä 5.3.2012 [http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm\\_189\\_kirjastopalvelut.pdf?lang=fi](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_189_kirjastopalvelut.pdf?lang=fi).

Helsingin kaupunginkirjasto. 2011. Monikielinen kirjasto. Hakupäivä 2.3.2012 <http://www.lib.hel.fi/fi-Fi/monikielinenkirjasto/>.

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Holappa, A. 2007. Elämää erikoiskirjastossa. Kameleonttina pärjää – miten tulla sellaiseksi? Teoksessa J. Korpisaari & J. Saarti (toim.) Kirjastonhoitaja tulevaisuudessa – Millaista osaamista kirjastot tarvitsevat?. Helsinki: Kirjastonhoitajien säätiö, 34-39.

Hyvönen, N. 2007. Mitä ammattikorkeakoulujen kirjasto- ja tietopalveluiden työntekijöiden tulisi tulevaisuudessa tietää ja osata? Teoksessa J. Korpisaari & J. Saarti (toim.) Kirjastonhoitaja tulevaisuudessa – Millaista osaamista kirjastot tarvitsevat? Helsinki: Kirjastonhoitajien säätiö, 28-33.

Kansalliskirjasto. 2012. Kansalliset kirjastoverkkopalvelut. Hakupäivä 18.3.2012 <http://www.kansalliskirjasto.fi/kirjastoala/koordinointi.html>.

Kekki, K. 2011. Kirjastoammatillisen henkilöstön kelpoisuusvaatimukset, rekrytointi ja koulutus. Yleiset kirjastot. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hakupäivä 4.1.2012 [http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/kirjastoalan\\_koulutus/liitt eet/Kelpoisuusvaatimukset\\_rekrytointi\\_koulutus.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/kirjastoalan_koulutus/liitt eet/Kelpoisuusvaatimukset_rekrytointi_koulutus.pdf).

Kekki, K. 2010. Kelpoisuusvaatimukset ja henkilöstön rekrytointi. Yleiset kirjastot. Hakupäivä 11.1.2012



[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/tyoeryhmaet\\_ja\\_selvitykset/Liitteet/Kelpoisuusvaatimukset\\_ja\\_rekryointi.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/tyoeryhmaet_ja_selvitykset/Liitteet/Kelpoisuusvaatimukset_ja_rekryointi.pdf).

Kekki, K. 2007. Täydennyskoulutus vaatii peruseremonttia. Teoksessa J. Korpisaari & J. Saarti (toim.) Kirjastonhoitaja tulevaisuudessa – Millaista osaamista kirjastot tarvitsevat? Helsinki: Kirjastonhoitajien säätiö, 43-45.

Kirjastoasetus 18.12.1998/1078.

Kirjastolaki 04.12.1998/904.

Kirjasto- ja tietopalvelualan vinkkaus. Ammatillinen opas kirjastolaisille. 2009. Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL:n työryhmä 2009:10, .

KT Kuntatyönantajat. 2012. Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus 2012-2013. Hakupäivä 5.3.2012 <http://flash.kuntatyonantajat.fi/kvtes-2012-2013/html/>.

Kuntatyönantajat. 2012. Keskiansioita sopimusansioittain 2010. Hakupäivä 5.3.2012

<http://www.kuntatyonantajat.fi/fi/ajankohtaista/tilastot/palkat/keskiansioita/Sivut/default.aspx>.

Kuntarekry. 2012. Kunta-alan erityispiirteitä. Hakupäivä 16.3.2012 <http://www.kuntarekry.fi/ApuaTyohakuun/tayttolupamenettely/Sivut/Default.aspx>.

Lindberg, P. 2010. Library professionals amidst change. Hakupäivä 3.6.2012 <http://slq.nu/?article=finland-library-professionals-amidst-change>.

Middleton, M. 2003. Skills expectations of LIS graduates. Sisäinen lähde. Hakupäivä 2.3.2012 <http://www.emeraldinsight.com/journals.htm?articleid=860139&show=html>.

Opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuriyksikkö. 2012. Suomen yleisten kirjastojen tilastot. Hakupäivä 3.5.2012 <http://tilastot.kirjastot.fi/fi-fi/perustilastot.aspx?AreaKey=Y2011T1N1>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012a. Kirjastojen tehtävät ja työnjako. Hakupäivä 3.3.2012  
[http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kirjastoverkosto/tehtavat\\_ja\\_tyonjako/?lang=fi](http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kirjastoverkosto/tehtavat_ja_tyonjako/?lang=fi).

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012b. Kirjastoalan muu kuin korkeakoulutason koulutus. Hakupäivä 5.1.2012  
[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/kirjastoalan\\_koulutus/liitt eet/Muu\\_kuin\\_korkeakouluaste.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/kirjastoalan_koulutus/liitt eet/Muu_kuin_korkeakouluaste.pdf).

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012c. Kirjastoalan täydennyskoulutus ja kurssit. Hakupäivä 11.1.2012  
[http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kirjastoalan\\_koulutus/Taydennyskoulutus.html?lang=fi](http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kirjastoalan_koulutus/Taydennyskoulutus.html?lang=fi).

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012d. Suomen yleisten kirjastojen tilastot. Perustilastot 2010. Hakupäivä 5.3.2012 <http://tilastot.kirjastot.fi/fi-fi/perustilastot.aspx?AreaKey=Y2010T1N1>.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2012e. Tieteelliset kirjastot. Hakupäivä 2.6.2012  
[http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kirjastoverkosto/tieteelliset\\_kirjastot/?lang=fi](http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kirjastoverkosto/tieteelliset_kirjastot/?lang=fi)

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012f. Kirjastoalan kansainvälinen ja Eu-yhteistyö. Hakupäivä 2.6.2012 [http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kansainvaelineen\\_ja\\_eu-yhteistyoe/?lang=fi](http://www.minedu.fi/OPM/Kirjastot/kansainvaelineen_ja_eu-yhteistyoe/?lang=fi).

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2011. Korkeakoulutaso. Hakupäivä 2.3.2012  
[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/kirjastoalan\\_koulutus/liitt eet/Korkeakoulutaso\\_2010.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/kirjastoalan_koulutus/liitt eet/Korkeakoulutaso_2010.pdf).

Opetusministeriö. 2009. Opetusministeriön kirjastopolitiikka 2015. Yleiset kirjastot. Kansalliset strategiset painoalueet. Opetusministeriön julkaisuja 2009:32. Hakupäivä 1.1.2012

[http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/linjaukset\\_ja\\_hankkeet/Liitteet/kirjastopolitiikka2015.pdf](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Kirjastot/linjaukset_ja_hankkeet/Liitteet/kirjastopolitiikka2015.pdf).

Oulun ammattikorkeakoulu. 2012. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. Hakupäivä 25.9.2012

[http://www.oamk.fi/koulutus\\_ja\\_hakeminen/opiskelu\\_oamkissa/opinto-opas/koulutusohjelmat/?sivu=ops&lk=s2012&code=3009](http://www.oamk.fi/koulutus_ja_hakeminen/opiskelu_oamkissa/opinto-opas/koulutusohjelmat/?sivu=ops&lk=s2012&code=3009).

Oulun yliopisto. 2012. Katsaus koulutusohjelmaan. Hakupäivä 14.1.2012

<http://www oulu.fi/informaatiotutkimus/content/katsaus-koulutusohjelmaan-0>.

Oulun yliopisto. Informaatiotutkimus. 2012. Opinnot. Hakupäivä 9.9.2012  
<http://www oulu.fi/informaatiotutkimus/node/2762>.

Partridge, H., Menzies, V., Lee, J. M. & Munro, C. 2010. The contemporary librarian: skills, knowledge and attributes required in a world of emerging technologies. Sisäinen lähde. Hakupäivä 25.3.2012

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0740818810000617>.

Saarti, J. 2007. Akateemiset taidot akateemisessa työssä – kirjastoasiantuntijat yliopistoissa. Teoksessa J. Korpisaari & J. Saarti (toim.) Kirjastonhoitaja tulevaisuudessa – Millaista osaamista kirjastot tarvitsevat? Helsinki: Kirjastonhoitajien säätiö, 22-27.

Sallmén, P. 2007. Kirjastotyö muuttuu, muuttuuko kirjastotyöntekijä? Teoksessa J. Korpisaari & J. Saarti (toim.) Kirjastonhoitaja tulevaisuudessa – Millaista osaamista kirjastot tarvitsevat? Helsinki: Kirjastonhoitajien säätiö, 15-21.

Rekoma, S. & Kainu, P. 2007. Tulevaisuuden tietoammattilaisten osaaminen yrityksissä, julkishallinnossa ja tutkimuslaitoksissa. Teoksessa J. Korpisaari & J.

Saarti (toim.) Kirjastonhoitaja tulevaisuudessa – Millaista osaamista kirjastot tarvitsevat? Helsinki: Kirjastonhoitajien säätiö, 128-130.

Seinäjoen ammattikorkeakoulu. 2012. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma.

Hakupäivä 2.1.2012

<http://www.seamk.fi/Suomeksi/Koulutus/Koulutusalat/Kulttuuriala/Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma.iw3>.

Seinäjoen ammatikorkeakoulu. 2012.b. Opetussuunnitelma. Hakupäivä

25.9.2012 <http://opsweb.seamk.fi/?code=KIKO-2012>.

Serola, Sami & Vakkari, P. 2011. Yleinen kirjasto kuntalaisten toimissa.

Tutkimus kirjastojen hyödyistä kuntalaisten arkielämässä. Hakupäivä 1.3.2012

<http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2011/liitteet/OKM21.pdf>.

Sharp, K. 2001 Internet librarianship: traditional roles in a new environment.

Hakupäivä 14.1.2012 <http://archive.ifla.org/V/iflaj/art2702.pdf>.

Suomen koulukirjastoyhdistys ry. 2012 Koulukirjastoista. Hakupäivä 5.3.2012

[http://suomenkoulukirjastoyhdistys.fi/?page\\_id=11](http://suomenkoulukirjastoyhdistys.fi/?page_id=11).

Tampereen yliopisto. 2012. Millaista informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen

median opiskelu on? Hakupäivä 4.3.2012

<http://www.uta.fi/sis/infim/opiskelijaksi/opiskelu.html>.

Tampereen yliopisto. 2012b. Informaatiotutkimuksen ja interaktiivisen median kandidaattiohjelma. Hakupäivä 9.9.2012

<https://www10.uta.fi/opas/opetusohjelma/opetusohjelma.htm?lvv=2012&ops=102&ots=6&kieli=fi>

Tampereen yliopisto. 2012c. Hakupäivä 26.9.2012

<https://www10.uta.fi/opas/opetusohjelma/opetusohjelma.htm?lvv=2012&ops=102&ots=1&kieli=fi> .

Thorhauge, Jens. 2010. Eight types of professional skills – badly needed in public libraries. Hakupäivä 3.6.2012 <http://slq.nu/?article=eight-types-of-professional-skills-badly-needed-in-public-libraries>.

Turun ammattikorkeakoulu. 2012. Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma, Turku. Yleisesittely. Hakupäivä 5.3.2012 <http://www.turkuamk.fi/public/default.aspx?nodeid=8466>.

Turun ammattikorkeakoulu. 2012b. Hakupäivä 5.9.2012 Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma. [https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/ops\\_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma\\_id=3636057&koulohj\\_id=2755105&valkiel=fi&stack=push](https://ops.turkuamk.fi/opsnet/disp/fi/ops_KoulOhjOps/tab/tab/sea?ryhma_id=3636057&koulohj_id=2755105&valkiel=fi&stack=push).

Työterveyslaitos/Parkkinen. 2012. Rekrytointiprosessi. Hakupäivä 16.3.2012 [http://www.ttl.fi/fi/tyoyhteiso\\_ ja\\_esimiestyo/johtaminen\\_ ja\\_esimiestyo/rekrytointi/rekrytointiprosessi/sivut/default.aspx](http://www.ttl.fi/fi/tyoyhteiso_ ja_esimiestyo/johtaminen_ ja_esimiestyo/rekrytointi/rekrytointiprosessi/sivut/default.aspx).

Yliopiston ja tutkimusalan henkilöstöliitto. 2002. Moniammatillinen kirjastotyö - työtehtävien kuvaus. Hakupäivä 5.3.2012 <http://www.yhl.fi/yhl/esittely/hallinto/kirjastotyö.asp>.

Yliopistolaki 24.7.2009/558

Åbo Akademi. 2012. Informationsvetenskap. Hakupäivä 9.9.2012 <http://www.abo.fi/institution/media/22206/informationsvetenskapamnesstruktur20122013.pdf>.

Åbo Akademi. 2012b. Presentation. Hakupäivä 26.9.2012 <http://www.abo.fi/institution/infovetpresentation>.

**YLEISET KIRJASTOT**

työkokemus x 5

työkokemus lasten ja nuorten kirjastotyöstä x 8

osaa toimia lasten ja nuorten kanssa

tietopalvelu x2

kiinnostunut lasten- nuorten kirjastotyöstä

kiinnostus hakeutuvaan kirjastotyöhön ja kehittämiseen

ikäihmisten kirjastopalvelut

kirjavinkkaustaidot x4

musiikkimaailman tunteminen, kehitysnäkemyksiä

kiinnostus lasten- ja nuorten kirjallisuuteen

kiinnostunut kirjallisuudesta

kirjallisuusosaaminen x4

luettelointitaidot

tuntee luettelointiformaatteja, kansallisen yhteisluettelon, kuvailusäännöt

kirjastojärjestelmätuntemusta (Axiell Aurora, PallasPro)

verkko-osaaminen x3

tietotekniset valmiudet, taidot, osaaminen

atk-aidot x2

kiinnostunut e-aineistosta

sosiaalisen median hallinta x3

kiinnostus sosiaalisesta mediastasta x4

verkkosisältöjen tuottaminen x2

uuden median ja sen mahdollisuuksien tunteminen

pelituntemus x3 ja verkkomaailman tuntemus x2

nuorisokulttuurin tuntemus

alan tuntemus

ammattitaito

ammattimainen työskentelytapa x 2

kehittävä työote x3  
verkostoituminen x4  
kouluyhteistyö  
omia ideoita (arvostetaan)  
kiinnostus johtamiseen ja esimiestyöhön x2  
esimiestaidot  
elämyksellisen toiminnan ohjaustaidot  
asiakaspalvelutaidot x12; -henki / asenne  
vuorovaikutustaidot x15 ja esiintymistaidot x3,  
ulospäinsuuntautuneisuus x2  
yhteistyökyvyt x12 yhteistyötaidot muiden kanssa x7, työyhteisötaidot x3,  
tiimityötaidot x4  
avoin uusille ajatuksille  
kyky kehittyä  
palvelujen kehittäminen, lasten-nuorten kirjastopalveluiden kehittäminen  
palvelukokonaisuuden kehittäminen  
kehitystyöstä kiinnostunut, toiminnan kehittäminen  
kokemus opetuksen ja koulutuksen suunnittelusta  
kokemus ryhmien vetämisestä, ja tapahtumien järjestämisestä x4  
tapahtumaosaaminen  
tiedonhaun opetus  
pedagogiset taidot x3  
markkinointi x2  
kehittävä, ja 4x itsenäisyys tehtävien hoidossa  
valmius vaihteleviin tehtäviin  
ideoiva työote  
työkokemus koulutustyöstä, projektien koordinoinnista ja hallinnoista,  
tietoyhteiskunnan kehitystrendeistä tai mediakasvatuksesta  
innostus, innokas x2, into, innostuva, aikaansaava  
innovatiivinen x3  
idearikas, luova  
aktiivisuus x4, aloitteellisuus, omatoimisuus, oma-aloitteisuus x4  
avoimuus  
avulias

joustavuus x3

ei pelkää haasteita

priorisointikyky

suomen x6 ja ruotsin kielen taito x5, englannin kielen taito x3, muut kielitaidot

monipuolinen kielitaito

matkustushalukkuus

### **Yleiset kirjastot, esimiestaso**

innostunut ja kehittämishaluinen

kelpoisuus: ylempi korkeakoulututkinto ja kir-infoalan opintoja

arvostetaan hyviä vuorovaikutustaitoja, kokemusta esimiestehtävistä

kokemus esimiestehtävistä

kokemusta

esimies- ja tiimitaidot, organisointikyky, kehittämisvalmiudet

vahvistaa tiimien osaamista, kehittää niiden toimintaa

musiikin tuntemus, kiinnostus digimediasta, uudistamismyönteinen ammatillinen

ote

kiinnostus lasten kirjastopalveluiden kehittäminen

olennaista työssä aspan kehittäminen ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa

uudesta kiinnostunut

joustava jämäkkä

arvostetaan: hyvät vuorovaikutustaidot, kokeilunhaluisuus, innostuneisuus

arvostaa perinteitä, haastaa niitä

näkemyksiä uusista aineistoista ja palveluista...

korkeakoulututkinto

erinomainen suomen suullinen ja kirjallinen taito, ruotsin ja englannin kielen

hyvä suullinen taito

englannin ja ruotsin kielen taidot

hyvä suomen kielen suullinen ja kirjallinen taito, ruotsin ja englannin kielen hyvä

suullinen taito + englannin ja ruotsin kielen taitoja

edellyttää johtamis- ja vuorovaikutustaitoja

johtamis- ja vuorovaikutustaidot

innostunut ja innovatiivinen asenne

innostavaa ja innovatiivista asennetta



rohkea uudistushenki  
ylempi korkeakoulututkinto

## **TIETEELLISET KIRJASTOT**

kirjastoalan osaaminen  
kokemus alalta x3  
kokemus tieteellisessä kirjastossa työskentelystä  
kokemusta työstä  
organisointitaidot  
koulutustaidot  
kirjahistorian asiantuntemus  
tietotekniset taidot x5  
e-aineistojen tunteminen  
ohjelmistojen hallinta  
digitaalisen kirjaston tunteminen  
sähköisen asiakirjahallinnan kokemus, tietojärjestelmätaidot  
xml-formaatti, ohjelmointi, tietokantaosaaminen  
linux-käyttöjärjestelmä  
eri kirjastomaisten laitosten formaattien standardien ja rajapintojen tunteminen  
kirjastojen, museoiden, arkistojen verkkopalveluiden ja aineistojen tuntemus  
kokemus verkkopalvelutekniikoista  
luettelointikokemus x5, voyager-kokemus x4, Nelli  
auktoriteettityö, luokitus- ja indeksointijärjestelmät  
suunnittelu- ja kehittämistaidot  
halu oppia uutta x3, halu kehittyä x3, oman osaamisen kehittäminen x4  
aloitteellisuus x2, innovatiivisuus x3  
itsenäisyys  
lääke yms terveys tietoaaineistojen ja kantojen tuntemus, työskentely  
erikoiskirjastossa  
kehittämistaidot  
yliopistopedagogiset opinnot, opetusansiot ja -kokemus  
verkkopedagogiset taidot  
pedagogiset taidot

infolukutaidon opettaminen x2

monipuolinen kielitaito x2 + ranskan ja latinan ja saksan perustaidotx2

(suomi x4, ruotsi x3, ja englanti x6)

hyvä kielitaito x3

asiakaspalvelutaidot x3

asiakaslähtöisyys

vuorovaikutustaidot x13, sosiaaliset taidot x2

yhteistyökyky x9

esiintymistaidot x2

verkostomaisen työskentelyn taidot x2

verkostoitumistaidot

kansainvälisissä ja kansallisissa verkostoissa toimiminen

verkkoviestintätaidot

oman alan (tietoasiantuntija, kieliteteet) tieteenalapalveluita

julkaisualan tuntemus x3

graafisen alan tuntemus

yliopistotyön tuntemus x5

kustannusmaailman tuntemus

projektiosaaminen

koulutus

tiedonhankintataitojen opetuskokemus x2, vastualueen alan kokemus x2,

bibliometriikka x3

kielitieteiden alan tutkimuspalveluiden tuntemus

### **Tieteelliset kirjastot, esimiestaso**

henkilöstöhallinnon ja taloushallinnon kokemus

kokemus kirjastoalalta ja yliopistokirjastoista

kirjastoalan kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö

haluaa kehittää omaa työtä

on innovatiivinen

hyvä kielitaito

hyvät tietotekniset taidot

yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot

## **ERIKOSKIRJASTOT, OPPILAITOSKIRJASTOT, MUUT KIRJASTOT**

englanti x4, muut kielet x2

suomi x2, ruotsi x2

hyvä kielitaito

tuntee alan tulevaisuudesta käydyn keskustelun

aktiivisuus

asiakaspalveluhenkisyys

kokemus opistokirjastoista tai korkeakoulukirjastoista

Voyager-tuntemus

kokemus tiedonhankintataitojen opetuksesta

atk-aidot x2

verkkopalveluosaaminen

verkkomaailmaan perehtyminen

e-aineistot, sähköinen sisällöntuotanto

tiimityötaidot

organisointi

itsenäinen työskentelyote x2

kouluttajavalmius

Valtioneuvosto- ja Prettylib-kirjastojärjestelmän tunteminen

alan tunteminen

tarkkuus ja huolellisuus

luovuus

joustavuus

kehitysyhteistyö

yhteistyökyvyt x5

esiintymistaito

kommunikointitaidot

sosiaaliset taidot

kehittäminen

asiakaspalvelu

kirjastojärjestelmän (Voyager) tunteminen

tiedonhankintataidot

aktiivisuus

pedagogiset opinnot, työkokemus oppilaitoskirjastosta

kokemus tiedonhankinnan opetuksesta

oikeudellisten tiedonlähteiden tuntemus, sisällönkuvailu, tiedonhallinnan koulutus

kokemus kirjastoalasta, projekti- ja taloushallinnosta, kehitysyhteistyöstä

kirjanpidon alkeet ja halu oppia

### **AMMATTIKORKEAKOULUKIRJASTOT**

suomi, ja englantia x2

yhteistyökyvyt x2

joustavuus

palveluhenkinen asenne x2

voyager x2